

MAGAZINE

H u i z e n v a n h e t K i n d

Alles in Huis

Van droom naar werkelijkheid

Inspiratiegids

De bouwstenen en de werkvloer

> **EXPOO** <
expertisecentrum
opvoedingsondersteuning

COLOFON

Het Magazine Huizen van het Kind is een uitgave van EXPOO, het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning van de Vlaamse Overheid. EXPOO bedankt iedereen die aan de publicatie heeft meegewerkt.

Inhoud en concept

EXPOO

Redactie

Kaat Schaubroeck

Vormgeving

Typografics

Fotografie

Wouter Appeltans (Foto EXPOO-team,

Katrien Verhegge)

VBJK

Podcast

Radio Quindo

Verantwoordelijke uitgever

Katrien Verhegge, Opgroeien, Hallepoortlaan 27,

1060 Brussel

Contactgegevens

Heb je vragen en bedenkingen bij de inhoud

van dit magazine? Wil je meer uitleg bij

een onderwerp?

Contacteer EXPOO

EXPOO, Hallepoortlaan 27, 1060 Brussel

info@expoo.be

Overname van artikels uit dit magazine is geen

probleem, mits je duidelijk de bron vermeldt:

'Magazine Huizen van het Kind, EXPOO, 2020'.

De foto's en illustraties in dit magazine zijn

auteursrechtelijk beschermd. Lees dit magazine

ook online op expoo.be

Opgroeien

Spannend. Enthousiasme. Proberen, vallen, opstaan en weer doorgaan. Krachten bundelen. Vleugels krijgen. Woorden die passen bij de geboorte van dit derde EXPOO magazine. Spannend, want zitten jullie nog te wachten op een gedrukt magazine in digitale tijden? Enthousiasme over de sterke verhalen van Huizen van het Kind die een inkijkje in hun ziel gaven. Proberen. Schrijven is schrappen. Vél schrappen. Op zoek naar de essentie. Op zoek naar die boodschappen die mensen vleugels geven.

Het zijn dezelfde kernwoorden die we vaak hoorden in de gesprekken ter voorbereiding van dit magazine. Vijf jaar na het decreet preventieve gezinsondersteuning zijn de Huizen van het Kind in volle bloei. Maar liefst 99% van de gezinnen kan terecht in een Huis van het Kind in hun buurt. EXPOO ging zeven keer in gesprek met drijvende krachten achter Huizen van het Kind in alle soorten en maten. In grote steden en kleine gemeenten. Virtuele netwerken en Huizen van steen. Hoe doen zij het? Wat betekent geïntegreerd werken voor hen, en hoe bereiken ze de grote diversiteit aan gezinnen? Hun verhalen vind je gebundeld in dit magazine. Hadden we het al gezegd, dat schrappen moeilijk was? We vonden het zelfs zonde om zoveel te schrappen. Daarom lees je de lange versies verder op onze website, waar het magazine een vervolg krijgt.

De maatschappij verandert snel. Preventieve gezinsondersteuning zet steeds meer in op het afbreken van muurtjes tussen de verschillende levensdomeinen. In de hoofden van de gezinnen zitten immers ook geen hokjes waar ze vragen of problemen inschuiven. Daar laten experts, wetenschappers en beleids mensen hun licht over schijnen, her en der in het magazine, en uitgebreid te beluisteren in de bijhorende podcast. Ook over de manier waarop je dit doet, valt veel te vertellen. We bundelen inspirerende praktijken over werkingsprincipes zoals aansluiten op lokale noden en participatie. Zo bouwen we aan een inspiratiegids voor alle Huizen van het Kind.

Elk gezin telt, en elk gezin is anders. In gesprek gaan met ouders en kinderen, om te horen wat zij nodig hebben om zich geruggesteund te voelen bij het opvoeden en opgroeien, is essentieel. Ook in dit magazine klinkt hun stem. Hoe beter we elkaar kennen, hoe beter we het recht op kansrijk opgroeien kunnen realiseren.

Onze wens is dat dit tijdschrift ezelsoren en fluostrepen krijgt, door het vele bladeren, aanduiden wat je boeit. Door een rol te spelen op teamoverleg, om inspiratie op te doen en mogelijkheden te verkennen. Duik vooral ook dieper, op de website en in de podcast. Laat ons horen hoe jullie het doen!

Het EXPOO-team

Inhoud

Nu lezen, straks luisteren	4
Alles in Huis	8
In vijf jaar van droom naar werkelijkheid	8
Alles in Huis in Leuven, in Linter, Kortenaeken, Geetbets en Zoutleeuw, in De Haan, in Antwerpen	12
Kun je ons de weg naar de ouders vertellen?	20
Op zoek naar het fundament van de Huizen van het Kind	24
Opvoeden is puzzelen: bruggen slaan tussen de levensdomeinen	32
Kinderen en jongeren aan het woord	66
Zet de deur wijd open voor de kinderen	68
Inspiratiegids werkingsprincipes: de bouwstenen en de werkvloer	70
Een blik op het buitenland	88
Huizen van het Kind bundelen krachten en bouwen bruggen	96

Nu lezen, straks luisteren

De stem van de onderzoekers

Hoe kijken onderzoekers vanuit hun vakgebied naar de Huizen van het Kind? Welke evolutie vinden ze belangrijk? Welke sterktes en valkuilen zien ze? In het najaar van 2019 trokken we op pad voor een uitgebreid interview met zes deskundigen. Een paar quotes uit die gesprekken vind je hier en verspreid over dit magazine. Maar ga vooral ook even online: via onze website kun je luisteren naar zes razend interessante podcasts waarin de onderzoekers uitgebreider aan het woord zijn.

Wie is wie?

Sara Willems is professor binnen het vakgebied 'Sociale ongelijkheidsproblematiek in de gezondheidszorg' (UGent) en bouwde de onderzoeksgroep 'Equity in health care' uit. Haar aandacht gaat vooral uit naar de relatie tussen gezondheid en sociale klasse, de toegankelijkheid van de zorg en discriminatie in de gezondheidszorg.

'Het is vaak een gave van mensen op het terrein om de juiste toon te vinden. Ik vind het prachtig hoe ze erin slagen om een houding aan te nemen die enerzijds zeer respectvol is, en anderzijds toch gezinnen vooruit stuwt, zonder hen het gevoel te geven dat ze het verkeerd doen.'

expoo.be/podcast-sara-willems

Michel Vandenbroeck is hoofddocent Gezinspedagogiek en voorzitter van de vakgroep Sociaal werk en sociale pedagogiek (UGent). Hij bestudeert onder meer in- en uitsluitingsprocessen in de kinderopvang, in de kleuterschool en in opvoedingsondersteuning, binnen een context van toenemende diversiteit.

‘Om kansengroepen te bereiken, moeten we niet in de kansarme wijken gaan zitten, maar in de grensgebieden, die door vele mensen als hun wijk beschouwd worden.’

expoo.be/podcast-michel-vandenbroeck

Karla Van Leeuwen is professor Gezinspedagogiek en verbonden aan de onderzoekseenheid Gezins- en orthopedagogiek (KULeuven). Als onderzoekster is ze geïnteresseerd in opvoeding in diverse gezinscontexten, en hoe verschillen tussen kinderen en jongeren samenhangen met hun opvoeding en ontwikkeling.

‘Preventie moet ouders ondersteunen in wat ze al kunnen, zodat ze hun zelfregulerend vermogen en zelfvertrouwen vergroten. Ik ben zelf de zaken in mijn leven aan het aanpakken.’

expoo.be/podcast-karla-van-leeuwen

Hester Hulpia is doctor in de Pedagogische wetenschappen. Ze werkt bij VBJK, een expertisecentrum voor basisvoorzieningen voor jonge kinderen. Bij VBJK zet ze zich in voor preventieve gezinsondersteuning, de Huizen van het Kind, meertaligheid in voorschoolse voorzieningen, en voor de transitie van thuis of de kinderopvang naar de kleuterschool. Hester maakte ook deel uit van het MeMoQ-team, dat in opdracht van Kind en Gezin een onderzoek voerde naar de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang.

Liesbeth Lambert is master in het Sociaal werk en werkt halftijds voor VBJK, halftijds voor VCOK. Ze zet zich in voor alles wat met preventieve gezinsondersteuning en de Huizen van het Kind te maken heeft. Ze stimuleert organisaties ook om aandacht te hebben voor de sociale cohesie en ontmoetingen die inherent zijn aan het werken met kinderen en gezinnen.

‘Belangrijk is dat er voldoende tijd is om te leren van en met elkaar. Dat er voldoende tijd is om expertise uit te wisselen. Huizen van het Kind zijn samenwerkingsverbanden waar organisaties samen nadenken over de meerwaarde voor gezinnen.’

expoo.be/podcast-hester-hulpia-en-liesbeth-lambert

Wim Van Lancker is professor Sociaal werk en Sociaal beleid aan het Centrum voor Sociologisch Onderzoek (KU Leuven). Hij doet onderzoek naar de relatie tussen sociaal en gezinsbeleid en armoede en ongelijkheid: hoe moet het gezinsbeleid vorm krijgen om de armoede terug te dringen?

‘De basisvoorwaarde voor een effectief lokaal sociaal beleid, is dat het outreachend is. Om te weten wie kwetsbaar is, moet je de straat op.’

expoo.be/podcast-wim-van-lancker

In vijf jaar van droom naar werkelijkheid

Alles in Huis

Alle kinderen en gezinnen moeten toegang hebben tot een Huis van het Kind: dat was de doelstelling bij de start, eind 2014. Vandaag is het zo ver. Er zijn 224 Huizen van het Kind, die samen 294 gemeenten bereiken in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk gewest. Overal zijn samenwerkingsverbanden gevormd, en zijn de eerste bouwlagen gezet. Katrien Verhegge, administrateur-generaal Opgroeien, blikt terug (én vooruit) in zes etappes. Aansluitend doen vier lokale stemmen het verhaal van hun Huis van het Kind.

1. Bauke Mollema, of het verschil tussen realiteit en perceptie

Eind 2014 werd een eerste oproep uitgestuurd voor de erkenning en subsidiëring van Huizen van het Kind. Dat was het formele startschot, maar het verhaal begon lang daarvoor. In 2011 kregen de eerste conceptteksten vorm en startte de dialoog met tal van actoren. Het was ook het moment waarop in de kranten een foto verscheen van Bauke Mollema, die in de Ronde van Emilia al juichend over de streep kwam. Hij dácht dat hij gewonnen had, maar in werkelijkheid was een andere renner al even over de streep. Het beeld van de juichende Bauke Mollema verscheen zo prominent in de kranten dat je kon denken dat hij echt de winnaar was: een foute perceptie dus. Net daardoor werd het een belangrijk beeld voor de dialoog over de Huizen van het Kind.

Kind en Gezin liep nogal prominent in beeld bij het verhaal over de Huizen van het Kind, maar in werkelijkheid waren er op lokaal niveau al tal van initiatieven en samenwerkingsverbanden die dezelfde doelen nastreefden. De kunst was dus de waarde van die samenwerkingsverbanden ook te honoreren, en de werkzame elementen eruit te destilleren, te versterken en een vertaalslag mogelijk te maken naar andere gemeenten. Het concept van de Huizen van het Kind moest dus enerzijds herkenbaar en ondersteunend zijn voor de bestaande samenwerkingsverbanden en anderzijds andere lokale actoren motiveren.

2. Het goud uit Fort Knox halen

De aanvanganalyse bij de Huizen van het Kind was simpel. Zeer veel verschillende actoren en organisaties zetten zich in voor de ondersteuning van gezinnen met kinderen: dat is op zich een grote kracht. Maar in welke mate is dat aanbod toegankelijk? In welke mate slagen we erin om met al die krachten zo geïntegreerd te werken dat we een coherent aanbod voor gezinnen te formuleren? Gezinnen hebben namelijk geen hokjes in hun denken en volgen de logica van een gefragmenteerd aanbod dus niet.

Het antwoord was al even simpel. Er moesten Huizen van het Kind komen die 'al die krachten bundelen, zodat maatregelen en ondersteuning coherenter en beter ontsloten worden om meer gezinnen beter te ondersteunen'. We moesten dus het maximale uit de waarde van elk aanbod halen en dat aanbod, dus ook dat van Kind en Gezin, onderling verbinden. Kind en Gezin heeft een zeer krachtig instrument in handen: het consultatiebureau met de huisbezoeken en de consulten. Het is een universele dienstverlening met een zeer groot bereik, waar men internationaal met grote ogen naar kijkt. We hebben echt goud in handen. De consultatiebureaus werkten echter te geïsoleerd: ze hadden een grote waarde, maar er kon meerwaarde mee gecreëerd worden. Met enige zin voor overdrijving was het alsof ons goud veilig opgeborgen zat in Fort Knox: hoog tijd om het daaruit te halen en het in te zetten in sterke samenwerkingsverbanden, via de Huizen van het Kind.

3. Het merk voor alle gezinnen

Om de waarde van elk aanbod op het vlak van gezinsondersteuning te erkennen, en dat te verbinden voor gezinnen, hadden we een uitgekende merkenstructuur nodig. Zo werd het merk 'Huis van het Kind' geboren. Als je gezinnen lukraak op straat aanspreekt over wat ze kunnen vinden in een Huis van het Kind, dan krijg je daarop meestal het antwoord: 'Alles wat te maken heeft met opvoeden en opgroeien.' En dat is wat de Huizen van het Kind willen betekenen.

Het was bovendien belangrijk om een merk te creëren dat elk van de betrokken organisaties zou overstijgen, dus ook Kind en Gezin, om duidelijk te maken dat het om een samenwerkingsverband ging én zeker ook om de sterke merken die al bestonden ruimte te geven om zich te blijven manifesteren. Dit was cruciaal om organisaties te betrekken, vanuit hun eigen kracht en met de gemeenschappelijke doelstelling: 'meer gezinnen beter ondersteunen'.

4. Ruimte voor verschil

Het centrale vraagstuk was: hoe kunnen we (aanstaande) gezinnen met kinderen en jongeren zo goed mogelijk ondersteunen? Als je daar lokaal organisaties rond samenbrengt, dan kom je met wat gezond verstand uit bij een Huis van het Kind, of iets wat er zeer sterk op lijkt. Er werd dus een regelluw kader gecreëerd, dat gericht was op de doelstellingen die we wilden halen bij de gezinnen en op maximale lokale differentiatie.

Het domein van gezinsondersteuning en opvoedingsondersteuning kent lokaal grote verschillen. De opportuniteiten en de noden in elke gemeente zijn telkens weer net dat beetje anders. Als je daar maximaal op wil inspelen, dan moet elk Huis van het Kind er ook anders kunnen uitzien. Met het decreet op preventieve gezinsondersteuning, dat de regelgevende basis biedt voor de Huizen van het Kind, hebben we die lokale denkoefening gestimuleerd in elk van de gemeenten in Vlaanderen en Brussel.

We zijn daar ook in geslaagd! Dat kon door het engagement van al die organisaties in de Huizen van het Kind en niet in het minst door de inbreng van de lokale besturen. In de meerderheid van de Huizen van het Kind spelen zij een centrale rol: zij kennen het lokale DNA door en door. Door de Huizen van het Kind maximaal te laten aansluiten bij het lokale sociaal beleid kregen ze een instrument in handen om een coherent geïntegreerd gezinsbeleid te voeren, het brede potentieel te versterken, en dat ook voor de burger te ontsluiten. Zo zijn er zeer brede samenwerkingsverbanden ontstaan.

5. Sporen van modder in de gang

Volgens de regelgeving moeten alle Huizen van het Kind preventieve gezondheidszorg, opvoedingsondersteuning en acties ter bevordering van de sociale cohesie voorzien. Dat is een minimale vereiste. In 2016 werd er een bevraging georganiseerd bij de Huizen van het Kind om zicht te krijgen op de stand van zaken. Daaruit leerden we onder meer met welke uitdagingen ze geconfronteerd werden en welke meerwaarde ze (reeds) ondervonden. We waren echter het meest verwonderd over de breedte van de actoren die zich engageerden in de Huizen van het Kind. Dit oversteeg ruim de decretale minimale voorwaarden.

Als we zien welke actoren in 2016 gebundeld werden door de Huizen van het Kind, dan komen daarin alle levensdomeinen terug die te maken hebben met opvoeden en opgroeien. We zagen dat er ook aandacht was voor geestelijk welbevinden, kinderopvang, prenatale begeleiding, huisvesting, inkomen, tewerkstelling, onderwijs, cultuur, sport - zowel binnen de diensten als in de concrete activiteiten. Het verbinden van diensten is cruciaal om geïntegreerd te werken en goed te kunnen verwijzen. Maar om ouders te betrekken, is het belangrijk om van de Huizen van het Kind een levendig geheel te maken, en daarvoor moeten er ook activiteiten plaatsvinden. We waren daarom blij met de betrokkenheid van buitenschoolse kinderopvang, jeugdwerk, cultuur... Een beetje plastisch uitgedrukt is het belangrijk voor het succes van de Huizen van het Kind dat er op een regenachtige woensdagnamiddag sporen van modderige laarzen in de gang te vinden zijn.

6. De toekomst is... een grote tafel

We merken duidelijk dat de Huizen van het Kind het potentieel hebben om uit te groeien tot laagdrempelige basisvoorzieningen. Dat betekent dat je er als (aanstaand) gezin gepast ondersteund wordt op alle levensdomeinen die te maken hebben met opvoeden en opgroeien. Dit gaat breed, maar dat is ook noodzakelijk, aangezien voor ouders alles samenkomt aan die éne gezinstafel: vrije tijd, school, gezondheid of gezinsbudget, de moeilijke momenten en de leuke, de gevoelige (onuitgesproken) thema's en het fait divers.

Die tafel willen we ook in het Huis van het Kind hebben. Dat wil zeggen dat we zullen moeten samenwerken met zeer diverse partners om de ondersteuning op maat van elk gezin te brengen. Als je alle partners optelt die vandaag al samenwerken in de verschillende Huizen van het Kind, dan zijn alle levensdomeinen vertegenwoordigd. Dat is fantastisch nieuws. De uitdaging is nu om van elk van die samenwerkingen te leren, en te onderzoeken of en hoe we die kunnen integreren. Niet van vandaag op morgen, maar op maat en volgens het tempo van elk Huis van het Kind, op basis van de lokale dynamieken en prioriteiten.

Een eerste belangrijke uitdaging is de samenwerking met de hardere sectoren, zoals huisvesting, tewerkstelling...

Die sectoren creëren mee de randvoorwaarden waarbinnen de ontwikkeling van het kind en het gezin gebeuren en ze hebben daar ook een grote impact op. Een tweede uitdaging bestaat erin de samenwerking vorm te geven dicht bij de plekken waar kinderen en gezinnen leven, waar het aanbod en de ondersteuning tastbaar worden in het dagelijkse leven. De ontwikkeling van buurtgerichte netwerken, die op meerdere plaatsen in Vlaanderen en Brussel vorm krijgen, zal ons daarvoor inspiratie geven.

Conclusie

Op vijf jaar tijd zijn we van een regelgevende tekst geëvolueerd naar een nieuwe realiteit in het ondersteunen van (aanstaande) gezinnen met kinderen in Vlaanderen en Brussel. Dit kon enkel dankzij het engagement van middenveldorganisaties, lokale besturen, vrije beroepen, dankzij vrijwilligers en professionals, dankzij ouders en kinderen. Samen hebben we de fundamenten en de eerste bouwlagen gelegd, samen zullen we er verder aan bouwen, zodat elk kind, elk gezin de gepaste ondersteuning krijgt.

Katrien Verhegge, administrateur-generaal Opgroeien

Alles in huis in Leuven

‘Samen kunnen we meer betekenen’

De werking achter het Huis van het Kind in Leuven bestaat al langer dan de woning in de Savoyestraat waar we vijf jaar geleden in trokken. Al sinds 2001 zochten we hoe we konden samenwerken met alle organisaties die gezinnen ondersteunen. Zo'n netwerk was nodig, want ouders maar ook netwerkpartners zagen door de bomen het bos niet meer. Via het netwerk spoorden we overlappingsen én lacunes op.

Zo stelden we vast dat er nood was aan ontmoetingskansen voor ouders, en materiële ondersteuning voor gezinnen. Daarom openden we tal van speelplekken en organiseerden we info- en ontmoetingsmomenten, waar ouders ervaringen kunnen delen en zich ondersteund voelen. Zo hebben we een programma rond rouw en verlies in het kader van Wereldlichtjesdag. Dankzij VELOKadee kunnen ouders dan

weer tegen een betaalbare prijs een kinderfiets huren die 'meegroeit' met hun kind. Het project Kirikou brengt al het kwaliteitsvolle, geschonken kindermateriaal samen in één depot, zodat onze netwerkpartners het daar kunnen aanvragen.

Vijf jaar geleden is het fysieke Huis van het Kind Leuven geopend. Er is een speel- en ontmoetingsplek, je kan er terecht voor individuele adviesgesprekken, er is een consultatiebureau van Kind en Gezin... We willen ouders in Leuven bij alle aspecten van het opgroeien en opvoeden van kinderen ondersteunen. De rode draad is dat ze elkaar ongedwongen kunnen ontmoeten en dat ze vrijblijvend kennismaken met ons aanbod.

We willen opvangen wat ze nodig hebben, maar we willen ook hét kanaal zijn voor ouders die informatie zoeken rond gezinsondersteuning in Leuven.

Het stadsbestuur wil dat Leuven een zorgzame stad is, met veel aandacht voor kwetsbare gezinnen, en het netwerk geeft daarvoor veel impulsen. In de stad ondersteunen we dan ook de algemene werking via een toelage voor de personeels- en werkingskosten; de coördinator wordt bovendien vrijgesteld vanuit de stad. Een beleidsadviseur opvoeding en kinderopvang en een projectdeskundige gezinsondersteuning begeleiden mee de werking vanuit de stad: zij fungeren als toegangspoort naar alle andere stedelijke diensten. Voor het programma rond rouw en verlies bij gezinnen sturen zij dan bijvoorbeeld de communicatiediensten en de begraafplaatsen aan. Ze volgen ook actief de resultaten van de projecten van het Huis van het Kind op. Zo kunnen we in de overlegorgaanen bespreken wat goed loopt en waar we moeten bijsturen.

Bieke Verlinden, schepen van zorg en welzijn, wijkwerking en begraafplaatsen van de stad Leuven, en voorzitter van het Bijzonder Comité Sociale Dienst. Ze is ook voorzitter van Huis van het Kind Leuven.

Alles in huis in Linter, Kortenaeken, Geetbets en Zoutleeuw

‘Blijf volhouden, en kijk met fierheid naar wat bereikt wordt’

Via de vzw Storzo wordt het Huis van het Kind georganiseerd voor de gemeenten Linter, Kortenaeken, Geetbets en Zoutleeuw. De sociale huisvestingsmaatschappij CNUZ stelde een woning ter beschikking die centraal ligt voor de inwoners. Daar kunnen gezinnen nu terecht voor het consultatiebureau van Kind en Gezin, en er zijn ook een kledingbank en een lokaal loket kinderopvang. Vanuit het Huis van het Kind worden bovendien opvoedingsondersteuning en huiswerkbegeleiding aangestuurd. Met de opvoedingsondersteuning hebben we in 2018 goed dertig gezinnen intensief begeleid. In hetzelfde jaar was er huiswerkbegeleiding voor twintig kinderen, meestal gedurende twee uur per week.

Ook in landelijke gemeenten zijn er meer en meer éénoudergezinnen die het financieel niet gemakkelijk hebben en die moeilijk de weg vinden naar

dit soort van dienstverlening. Andere kwetsbare gezinnen behoren eveneens tot de doelgroep. Dankzij de deskundige inzet van twee personeelsleden van het Huis van het Kind, vele vrijwillige handen en de samenwerking met andere sociale actoren wordt dit ‘een beetje’ mogelijk gemaakt.

Met ‘een beetje’ bedoel ik dat nog veel gezinnen niet of onvoldoende bereikt worden. Het is de taak van de overheid om meer middelen vrij te maken, zodat we een grotere groep mensen kunnen begeleiden. De deelnemende gemeenten, samen met de huisvestingsmaatschappij CNUZ, gaan hun verantwoordelijkheid niet uit de weg. Voor 2020 is 55.000 euro voorzien om de ondersteuning te waarborgen en uit te breiden. Hopelijk blijft Vlaanderen niet achter en maakt men ook daar meer middelen vrij. Zelf zoekt het Huis van het Kind intussen naar andere mogelijkheden om de actieradius te verbreden.

Het zopas afgesloten samenwerkingsakkoord met Jeugdhulp Hageland is daar een goed voorbeeld van.

Het is hoog tijd dat het eens duidelijk gezegd wordt: heel veel dank aan de respectievelijke gemeentebesturen voor het geleverde werk voor het Huis van het Kind.

Blijf volhouden, vergeet snel de moeilijke momenten en kijk met fierheid naar datgene wat bereikt wordt.

Roger Mertens, eerste schepen van Zoutleeuw.

Bij ons in De Haan

‘Ouders bepalen voor een stuk het aanbod’

In 2013 bracht de Vlaamse overheid met een grootschalig onderzoek het kinderarmoederisico in Vlaanderen in kaart. De Haan scoorde boven het Vlaamse gemiddelde. Voor het bestuur van onze pittoreske kustgemeente was het de katalysator om kinderen, jongeren en gezinnen bovenaan op de beleidsagenda te zetten.

In de werking van de Huizen van het Kind zagen we onmiddellijk een potentiële meerwaarde, en dus startten we in 2014 gesprekken met twee naburige besturen rond de oprichting van een intergemeentelijk Huis van het Kind. We zochten naar wat de drie besturen gemeenschappelijk hadden. Dat liep moeizaam, omdat ieder bestuur een andere visie en een eigen keuze van doelgroepen had. Bovendien was de fysieke locatie in de buurgemeente voor onze inwoners zeer moeilijk bereikbaar. We vinden een samenwerkingsverband

meestal een ongelofelijke meerwaarde, maar de verschillen bleken uiteindelijk te groot.

Omdat we geen eigen consultatiebureau hadden, gingen we een samenwerking aan met de twee consultatiebureaus die onze burgers het vaakst bezochten en maakten we een nieuw dossier op. Begin 2017 ontvingen we onze erkenning en popelden we om van start te gaan, met een breed aanbod voor alle burgers, en extra aandacht voor kansengroepen. Zo werken we vandaag nog altijd. Onze informatie- en ontmoetingsruimte de Kelle is nu bijvoorbeeld een smeltkroes van culturen en sociale achtergronden. Grootouders, toeristen, modale, kwetsbare en allochtone gezinnen: iedereen neemt samen deel aan de activiteiten.

Ook binnen het luik opvoedingsondersteuning zetten we in op een breed publiek. We organiseren infoavonden, vormingen en workshops met een waaier van lokale en bovenlokale partners. Altijd houden onze

partners en wij plaatsen vrij voor gezinnen die het reguliere aanbod moeilijk weten te bereiken.

Af en toe organiseren we ook een opvoedingsuurtje voor kwetsbare ouders (zoals ‘Bijtanken over opvoeding’ van de Gezinsbond). Ouders krijgen ook de kans om als vrijwilliger aan de slag te gaan. Ze bieden zelf activiteiten aan, helpen ons met de bekendmaking, ze ondersteunen ons op beurzen, bij uitstappen, binnen de spelothek, en ze bepalen eigenlijk voor een stuk het aanbod binnen ons Huis van het Kind.

De grootste meerwaarde die een Huis van het Kind kan betekenen voor een lokaal bestuur, is volgens ons de samenwerking tussen de verschillende actoren die actief zijn in het leven van de gezinnen. Onderwijs, kinderopvang, gemeentelijke diensten, apothekers, zorgverstrekkers, jeugdverenigingen, OCMW, Kind en Gezin, sportclubs, hulpverlening, bibliotheek, gezinsverenigingen... Je creëert dialoog en leert elkaars werking beter kennen, waardoor de informatie beter doorstroomt en je op termijn kunt vermijden dat je aanbod overlapt. Op die manier kunnen gezinnen sneller geholpen worden.

Katrien Raats, maatschappelijk werker binnen OCMW De Haan en stond samen met diensthoofd Kathleen Herrebout aan de wieg van Huis van het Kind De Haan. Vandaag combineert ze haar taak als projectverantwoordelijke met haar functie als coördinator van het Huis van het Kind De Haan.

Bij ons in Antwerpen

‘Ieder kind verdient het op te groeien in een betrokken stad’

‘It takes a village to raise a child’, zo luidt het bekende Afrikaans gezegde. De boodschap is helder: opvoeden doe je niet alleen. Ouders én kinderen hebben nood aan een gemeenschap die de opvoeding mee maakt.

Antwerpen is natuurlijk géén dorp. In de dorpsgemeenschap weten mensen elkaar makkelijk te vinden, maar Antwerpen telt zo’n 570.000 inwoners: geen wonder dat sommigen de weg kwijt dreigen te raken in de zoektocht naar de juiste hulp. Ook andere factoren spelen een rol. Zo is de grootstad traditiegetrouw een thuishaven voor heel wat eenoudergezinnen. Vorig jaar leefde 17,6 procent van de Antwerpse kinderen tussen nul en drie jaar in kansarmoede. Ook is Antwerpen een meerderheids-minderheidsstad: op 1 januari 2019 telde de stad 50,1 procent inwoners met een migratieachtergrond.

Tom Meeuws, Antwerps politicus voor sp.a, en als schepen bevoegd voor sociale zaken, armoedebestrijding, samenlevingsopbouw, gelijke kansen, sociale economie, leefmilieu en erediensten. Hij is ook voorzitter van het Bijzonder Comité voor Sociale Diensten.

De Huizen van het Kind nodigen iedereen, van professionele organisaties tot individuele burgers, uit om betrokken te zijn bij het grootbrengen van kinderen in onze stad. Door onze krachten te bundelen, versterken we (toekomstige) gezinnen. Niet naast elkaar, maar met elkaar willen we het opvoedingsproces aangaan.

Sinds 2014 openden we maar liefst zeventien verschillende Huizen van het Kind. Geografische spreiding was hier telkens het uitgangspunt. Als we toegankelijke opvoedingsondersteuning willen bieden, dan moet iedere Antwerpenaar in zijn eigen buurt, met zijn vragen in een Huis van het Kind terecht kunnen. Telkens gaan deze huizen op zoek naar lokale partners voor een zo breed mogelijk aanbod. Een belangrijke toegangspoort voor ieder Huis is het consultatiebureau van Kind

en Gezin, dat overal aanwezig is. Onze samenwerkingsverbanden met de Kraamvogel garanderen dan weer perinatale zorg. In samenwerking met de Gezinsbond organiseren

we laagdrempelige gezinsactiviteiten. Dankzij Kwadraat maken we moeders meer weerbaar in het omgaan met hun tieners.

De huizen missen hun doel niet. We tellen een vervijfvoudiging van het aantal onthaalvragen sinds de opstart. Dit bewijst in de eerste plaats dat de Huizen van het Kind een noodzakelijke aanvulling zijn voor gezinnen met opvoedingsvragen. Is er nog ruimte voor verbetering? Jazeker. We willen met ons aanbod meer gezinnen met oudere kinderen bereiken. De algemene bekendheid van de Huizen is een werkpunt. Daarom lanceren we binnenkort een brede imagocampagne en een nieuwe, meer toegankelijke website.

De stad is een prikkelende omgeving vol nieuw leven, mogelijkheden en uitdagingen. Het is een voorrecht hier kinderen te zien opgroeien. We willen ouders hierin handvatten bieden dankzij een warm netwerk van betrokken partners. Onze Huizen van het Kind vormen hiertoe het perfecte sluitstuk. Ieder kind verdient het op te groeien in een betrokken stad.

Kun je ons de weg naar de ouders vertellen?

Het is de hamvraag voor veel organisaties die werken rond ouders en kinderen: je kunt een fantastisch aanbod bedenken, maar wat als de gezinnen zich (nog) niet aangesproken voelen? Soms zijn de drempels duidelijk, veel vaker zijn ze subtiel. En dan is het als organisatie weleens zoeken naar een zwarte kat in het donker. Tijdens het EXPOO-congres, op 6 december 2019, staken zeven experts en ervaringsdeskundigen de koppen bij elkaar tijdens een boeiend sofagesprek. Buiten was het guur, binnen gloeiden de ideeën.

1. Vraag het hen zelf

Viviane Spruijt is een bezorgde oma. Ze wist zich vroeger niet altijd goed blijf met haar kleinzoon (nu drie) en ze voelde zich schuldig omdat hij te weinig leeftijdgenootjes zag: altijd tussen de grote mensen zitten, dat kon toch niet goed zijn? Aan het gebouw van het Huis van het Kind was ze al vaak voorbijgelopen, maar van de werking had ze nog nooit gehoord. Het leek in haar ogen een leegstaande school, ook al hingen er dan affiches aan de ramen.

‘Ik zag daar ook weinig mama’s passeren, dus ik zou er zeker nooit zijn binnengestapt’, zegt ze. ‘Het was pas toen Sare (*Possemiers, nvdr*) me uitnodigde voor de Speelbabbel in het Huis van het Kind dat ik toch eens ben langsgegaan. Mijn kleinzoon kon spelen, en ik kon er praten met de mama’s. We voelden ons daar allebei in ons nopjes.’

‘In Deurne zijn we zelf bij ouders gaan vragen: welke drempels zie jij?’ vertelt **Sare Possemiers** van vzw Recht-Op, een vereniging waar armen het woord nemen. Samen met de Huizen

van het Kind hebben ze in Deurne-Noord een participatieproces opgestart. ‘We wilden weten of de visie van de ouders klopte met de ideeën die we zelf hadden. Ik denk dat het ook belangrijk is dat de gebruikers van bij het begin betrokken worden. Vaak zie je dat de partners eerst samen een proces doorlopen, en dan pas de ouders betrekken. Maar participatie is meer dan een methode: het gaat echt om een visie over hoe je wil werken.’

‘Als je al vroeg input vraagt aan de ouders, dan worden zij ook een stuk mede-eigenaar en dus de ideale ambassadeurs voor je werking’, bevestigt **Katrijn Kelchtermans**, intersectoraal medewerker Kind en Gezin in Noord- en West-Limburg. ‘Maar het is niet altijd evident om daartoe te komen. Ik denk dat men soms wat bang is voor die samenwerking, dat men ouders misschien wat onderschat ook. Er zijn nochtans mooie voorbeelden van Huizen van het Kind die gestart zijn vanuit een groep burgers, en die daardoor ook zeer breed gedragen worden.’

2. Noem ouders en kinderen bij naam

Dat er best veel drempels zijn, weet ook **Rudy De Cock**, stafmedewerker Kind en Gezin en aanspreekfiguur voor kansarmoede en integratie. Het gaat bijvoorbeeld niet alleen om de taal op zich, maar ook om de woorden die je gebruikt, de manier waarop je je toont aan de buitenkant, én de toon waarop je mensen binnen onthaalt. 'Er is een verschil tussen een Huis waar je gewoon de leefruimte in stapt of een plek waar je warm onthaald wordt', zegt hij. 'Dat is zo wezenlijk, dat daar iemand is om je welkom te heten. Dat mensen en hun kinderen daar met hun naam aangesproken worden. Ouders moeten ook niet het gevoel hebben dat ze zich alleen maar kunnen aanmelden met een probleem. Een Huis van het Kind is ook een plek waar je samen leuke dingen doet. Ik zeg maar iets: een taart bakken op woensdagnamiddag.'

Suzanne Decler werkt voor Basiseducatie Zuid-Oost-Vlaanderen en is onder andere betrokken bij het project Wereldmama's, voor anderstalige, kwetsbare mama's met kinderen jonger dan drie. Toch vindt ook zij niet dat taal de enige drempel is. 'Het feit dat je je online moet inschrijven, bijvoorbeeld: ook dat kan lastig zijn. Of onlangs hadden we een activiteit en een mama vroeg nadien of ze haar baby nog even de borst mocht geven. Dat kon niet omdat iedereen op die locatie weg moest. Zoiets vind ik heel pijnlijk. Essentieel is voor mij ook dat je mensen op de goede manier kunt toeleiden, en dat alle

diensten dus weten wat een Huis van het Kind doet. Leg het uit, nodig de diensten ook eens uit. Hoe beter zij op de hoogte zijn van het aanbod, hoe groter de kans dat zij mensen ook kunnen doorverwijzen.'

'Ik heb ooit de pittige uitspraak gelezen dat toeleiders de was sorteren', zegt **Rudy**. 'Dat wil zeggen: zij bepalen al in grote mate wat er uit het aanbod geschikt is voor een ouder en wat niet. Daar is nog veel winst te boeken, in hoe toeleiders denken over de Huizen van het Kind en wat ze kunnen betekenen.'

'Maar hoe doe je dat dan als je geen fysiek huis hebt en er zelfs geen loketfunctie is?' vraagt iemand in de zaal zich hardop af. Er is inderdaad een groot verschil tussen de fysieke huizen en die waar men vooral steunt op een samenwerkingsverband, bevestigt **Katrijn**. 'Maar toch kan een samenwerkingsverband met een goede, toegankelijke website erg zinvol zijn. Je kan bijvoorbeeld sterk zijn in het toeleiden van mensen naar de organisaties die zij nodig hebben, of ervoor zorgen dat er een goede samenwerking is tussen de kinderopvang en de sportkampjes. Het ene is op zich niet beter dan het andere. Belangrijk is duidelijk te krijgen waar je met het netwerk naartoe wilt, zodat je een verhaal hebt en je ouders dan kunt mee laten denken over de concrete projecten.'

3. Doorprik de vooroordelen

Een van de uitdagingen waar ook de deelnemers in het publiek – vaak medewerkers in de Huizen van het Kind – mee worstelen, zijn de vooroordelen over de werking. Ze worden zo snel als een ‘huis van het arme kind’ gezien, zeker als ze een fysieke ruimte delen met bijvoorbeeld een OCMW. Hoe spreek je dan toch een divers publiek aan? Hoe haal je bijvoorbeeld ook de tweeverdieners naar een werking in een kwetsbare buurt?

‘Afhankelijk van de buurt waarin het huis staat, zul je toch een ander publiek aantrekken’, zeggen **Bieke Vleugels** en **Ine Van Elskens** van de Gezinsbond. ‘Tegelijk vinden gezinnen de diversiteit vaak een troef van de Huizen van het Kind: het stimuleert hen om vaker naar activiteiten te komen, omdat ze weten dat ze daar niet de gebruikelijke groepjes zien. Bovendien zien we stilaan een verschuiving: dat tweeverdieners hoe dan ook opdagen, omdat ze de activiteiten leuk vinden. Maar zoiets vraagt tijd.’

‘Het kan ook helpen om activiteiten te organiseren waar alle ouders een beroep op moeten doen, zoals de inschrijving voor de kampjes’, merkt **Katrijn**. ‘Tegelijk zit je ook daar met een digitale kloof: sommige ouders regelen dat allemaal liever online.’

Partners (scholen, CAW’s...) die mee het aanbod verspreiden, kunnen goud waard zijn, vinden **Bieke** en **Ine**. Soms is het interessant om een aanbod op maat uit te werken voor een afgebakende groep, en dat ook zo te communiceren. Al moet je accepteren dat er nooit garanties zijn. ‘We hadden opgevangen dat er veel alleenstaande ouders waren in Borgerhout, en we wilden specifiek iets doen voor die groep, omdat zij toch vaak andere vragen ervaren. Bovendien gingen we ervan uit dat ze zo ook steun bij elkaar konden vinden. We kozen voor een ontbijt en de mensen die er waren, hebben daar echt van genoten, maar over het algemeen was de opkomst wel klein. Af en toe blijf je toch worstelen met dat bereik.’

4. Durf (een beetje) aan te dringen

Toen **Viviane** zich eenmaal goed thuis voelde in 'haar' Huis van het Kind, vroeg Sare haar om deel uit te maken van de gebruikersgroep, een groep gebruikers en vrijwilligers die de vinger aan de pols houden binnen het samenwerkingsverband. 'Het was even wikken en wegen, omdat ik altijd zoveel aan mijn hoofd heb. Maar Sare liet niet los. We zoeken nu zelf met de gebruikersgroep naar manieren om mensen op een positieve manier aan te klampen: door bijvoorbeeld koffie en cake te voorzien, en een tolk die kan vertalen, zodat we bezoekers op een warme manier kunnen rondleiden door het Huis van het Kind.'

'Zoiets werkt zeer goed', zegt **Sare**. 'We gaan ook naar scholen, om er informatie te geven over de Huizen van het Kind, over het aanbod, en ouders zelf te vragen naar hun noden. En dan nodigen we hen uit om met een groepje het Huis van het Kind te verkennen... We proberen op een positieve manier aan te klampen. Als je mensen naar hun telefoonnummer vraagt, kun je hen later nog even bellen.'

'Ja, want ergens een flyertje leggen, dat helpt niet', besluit **Viviane**. 'Dat gaat zo weer uit je hoofd, maar als ze je nog eens bellen, denk je: o, ze willen me er echt wel bij hebben. En dat geeft dan een positief gevoel.'

A young boy with short brown hair, wearing a maroon button-down shirt over a white t-shirt, is looking upwards with a thoughtful expression. He is holding a telescope to his eye with his right hand. The background is a lush green forest with sunlight filtering through the trees, creating a bokeh effect. The entire image is framed by a white border.

**Op zoek naar het fundament van de
Huizen van het Kind**

**‘Het is niet alleen maar leuk
wat we doen.**

**Ouders samenbrengen, daar
zit veel meer achter’**

De Huizen van het Kind hebben elk een eigen gezicht, een eigen samenwerkingsverband en een eigen aanpak, maar toch willen ze allemaal hetzelfde: gezinnen beter ondersteunen door samen te werken. Hoe loopt dat in de praktijk? En waar liggen de obstakels? We trokken op tournee door Vlaanderen en stelden zeven keer de vraag: hoe doet u het?

Hoe het begon

Ruwbouwabbels en de sprong in het onbekende

Hoe bouw je een huis? Met stevige funderingen, veel overleg en het nodige geduld om onverwachte problemen op te lossen. Voor de Huizen van het Kind was dat niet anders. 'Het was een proces', zegt Nele Bulens. In **Lokeren-Moerbeke**, waar het Huis van het Kind begin 2018 openging, moesten de verschillende diensten zich aanpassen. 'We moesten allemaal leren om zaken breder aan te pakken en zo elkaars expertise en aanbod te versterken. Zodra we op de nieuwe locatie zaten, verdwenen de weerstanden snel. Intussen loopt het veel spontaner: diensten hebben nu niet meer het gevoel dat ze concurrenten zijn. Ze stappen bij elkaar binnen en toetsen af: wie is het best geplaatst voor welke situatie?'

'In het begin organiseerden we *ruwbouwabbels* en recepties in de ruwbouw van het pand', zeggen Hilde Haerden en Nicole Broucke van Campus CO³ – zoals het Huis van het Kind heet in **Genk**. 'Na de ruwbouwabbels volgden de *campusmomenten*. We brengen er iedereen die de werkvloer deelt, vrijwilligers en professionals, samen om te feesten en te praten over wat ons bindt en hoe het loopt.' De eerste campus ging open in 2015, intussen zijn er al drie locaties: Genk-Zuid, Genk-Centrum en Genk-Noord. 'Ons Huis van het Kind is een versterking van het netwerk dat er al was vanuit de opvoedingswinkel, maar nu is de betrokkenheid van de partners een stuk groter geworden. Vanuit het kader van de overheid kan je de mensen ook meer responsabiliseren; voordien was de samenwerking

Zeven huizen, zeven stemmen

- Deurne-Noord:
Dave Soetewey
- Genk:
Hilde Haerden en Nicole Broucke
- Erpe-Mere – Lede:
Joris Coppens en Carine De Meerleer
- Asse:
Lotte Verbeyst en Liesbeth Jorissen
- Sint-Pieters-Leeuw:
Greet Timmermans
- Poperinge – Vleteren:
Nele Theunynck
- Lokeren – Moerbeke:
Nele Bulens

meer gebaseerd op goodwill. Bovendien konden we de onzichtbare muren tussen de sociale en de medische sector, het preventieve en het curatieve weghalen.'

Ook in **Erpe-Mere-Lede**, open sinds het najaar van 2017, was de opstart best spannend, vertellen Joris Coppens en Carine De Meerleer. Joris, die coördinatie op zich nam, had wel al ervaring als coördinator van het lokale sociaal beleid. Dat hij het mandaat en de tijd kreeg voor het Huis van het Kind, was onontbeerlijk. 'We hadden ook een goede samenwerking met het onderwijs via het Lokaal Overleg Kinderopvang, het begin van een netwerk. Tegelijk was er de sprong in het onbekende. Ter voorbereiding hebben we een opleiding rond samenwerking gevolgd, en twee keer een individuele coaching gehad. We richtten een stuurgroep op, en verder bracht een bezoek aan het Huis van het Kind in Zottegem ons heel wat inspiratie.'

Het is alvast de gouden tip die ze in **Lokeren** hebben: investeer in goede verbindingen tussen partners. En verder ook dit: 'Doen, springen, durven... Het proces is moeilijk, maar neem de tijd. Je stuit op weerstanden die je niet altijd kunt plaatsen, maar blijf in gesprek gaan. Begrip voor elkaar is heel belangrijk.'

Krachten bundelen en bruggen bouwen Een win-win voor iedereen

'Keer op keer zijn we verwonderd over wat mogelijk wordt door samen te werken', zeggen Lotte Verbeyst en Liesbeth Jorissen in **Asse**, waar het Huis van het Kind open is sinds begin 2015. Het is een verhaal dat telkens weer terugkomt: dat samenwerking misschien niet altijd vanzelf loopt, maar projecten wel vleugels kan geven. Zo speelde het Cultuurcentrum met het idee van een familiefestival in de Week van de Opvoeding. 'We sloegen de handen in elkaar: een groep wild enthousiaste mensen, een pak zotte ideeën, met als resultaat het magische festival Waalborria. Medewerkers uit de bib en het Cultuurcentrum schreven een spannend verhaal, alle kinderen gingen daar helemaal in op, en we sloten af met een groot gezinsfeest in het Waalborre-park. Zo'n namiddag geeft veel energie. Soms gaan dingen traag en log, maar dan heb je die magische momenten om aan terug te denken.'

Nog een project waar ze bijzonder trots op zijn: de opening van de ruilwinkel, die samenviel met de officiële start van het huis, omdat die winkel zoveel facetten verenigt. 'Het draait rond duurzaamheid, materiële ondersteuning van gezinnen die het moeilijk hebben, en het versterken van de sociale cohesie. Alle gezinnen maken gebruik van de aantrekkelijke winkel en voelen zich hier thuis.'

Enthousiasme bij de partners is vaak de sleutel tot succes, zeggen Joris en Carine in **Erpe-Mere-Lede**. 'De plannen voor een

'Doen, springen, durven... Het proces is moeilijk, maar neem de tijd. Je stuit op weerstanden die je niet altijd kunt plaatsen, maar blijf in gesprek gaan. Begrip voor elkaar is heel belangrijk.'

spelotheek binnen ons Huis van het Kind lagen wat moeilijk, tot de bibliotheek mee in dit verhaal dook. Nu is er een mooie wisselwerking: de speltheek draait goed, de bibliotheek heeft hierdoor 700 extra uitleningen per maand en het lokale Kind en Gezin-team biedt jonge ouders (voor)leestips rond onderwerpen als zindelijkheid, slapen, broertje of zusje op komst. Een win-win voor iedereen dus.'

'Soms bonst mijn hoofd van alle zaken waarin we betrokken kunnen worden', zegt Greet Timmermans in **Sint-Pieters-Leeuw**. 'Toch is het belangrijk om al die opportuniteiten te zien. Bij elke actie die iemand anders onderneemt, gaat dat belletje rinkelen: wat kunnen wij hier betekenen? We komen ook zelf naar buiten om deel te nemen aan andere activiteiten. Zo leren gezinnen je op een andere manier kennen en verlaag je de drempel om hier eens binnen te lopen. Tijdens de voorbereiding van de Week van de Opvoeding, brengen we partners rond de tafel om een divers programma vorm te geven. Daar werken we echt samen. Dat gevoel proberen we door te trekken doorheen het hele jaar.'

Een breed netwerk is de grote troef van **Deurne-Noord**, open sinds december 2014: ze werken nauw samen met organisaties als – onder meer - Kind en Gezin, Recht-Op vzw en Vorming-plus. In het grotere netwerk zitten bijvoorbeeld de jeugd-dienst, de bibliotheek, het buurthuis en het sociaal restaurant,

én ook de scholen, de sportdienst, de centra voor ontwikkelingsstoornissen. 'Een holistische kijk op gezinnen is belangrijk', zegt Dave Soetewey. 'Een ouder die werkloos wordt, een scheiding, een verhuizing: alles wat binnen een gezin gebeurt, heeft invloed op een kind en zijn opvoeding. Je moet er wel over waken dat je het werkbaar houdt. Wij kunnen niet alles oplossen. Onze taak is mensen doorverwijzen, naar een plaats waar ze verder geholpen worden. Als ouders zonder werk zitten, dan leiden we ze toe naar de VDAB. Als mensen hier

komen met papieren die ze niet begrijpen, verwijzen we naar het buurthuis, waar ze daar een dienst voor hebben. Omgekeerd kunnen onze partners naar ons doorverwijzen voor alle vragen die met kinderen en opvoeding te maken hebben.'

'Soms bonst mijn hoofd van alle zaken waarin we betrokken kunnen worden. Toch is het belangrijk om al die opportuniteiten te zien: wat kunnen wij hier betekenen?'

Locatie, locatie

Is het echt een huis?

Het woord 'huis' roept iets op: je denkt aan een gebouw, met een dak en een voordeur. Toch geldt dat voor de Huizen van het Kind niet altijd: soms zijn ze een virtueel netwerk, met diensten op verschillende locaties. Dat was bij de opstart bijvoorbeeld het geval in **Sint-Pieters-Leeuw**, vertelt Greet.

'In het begin bestonden we vooral virtueel: gezinnen moesten ons vinden via de website. Begin 2018 kregen we een nieuwe fysieke locatie, en dat maakt ons echt zichtbaar voor de burgers. Ze vinden hier het consultatiebureau, de ruilwinkel en de spel- en ontmoetingsruimte in één gebouw. Onder hetzelfde dak zitten heeft voordelen. Zo vinden sommige taalklassen van de dienst Integratie hier plaats. Anderstaligen die naar de ruilwinkel komen, kunnen we heel natuurlijk doorverwijzen naar de Nederlandse les. De lesgeefster is ook vrijwilliger in de ruilwinkel: zij vormt een warme schakel tussen beide diensten.'

In Antwerpen zijn er zeventien fysieke Huizen van het Kind, wat meer is dan waar ook in Vlaanderen. Die Huizen moet het liefst centraal liggen, vlot toegankelijk én zichtbaar zijn, zegt Dave van de locatie in **Deurne-Noord**. 'Wij hebben een vrijstaand gebouw in het hart van Deurne-Noord. In combinatie met een groot logo van het Huis van het Kind vallen we sterk op in de buurt. Een belangrijke taak van een coördinator is dan ook de bekendmaking van het Huis. Gezinnen moeten de weg kennen en weten wat we te bieden hebben.'

'Een fysieke locatie verlaagt de drempel voor ouders', onder vinden ze in **Lokeren-Moerbeke**, waar het Huis van het Kind is ondergebracht in het stedelijk Sport- en Jeugdcomplex. 'Ouders maken geen onderscheid tussen de verschillende partners, het is gewoon een plek waar ze terecht kunnen. Op deze

site is altijd veel beweging. Mensen passeren spontaan op weg naar de markt of naar het zwembad en scholen komen hier sporten. Na school is dit ook een plek voor verenigingen en jongeren kennen de plek door de evenementen in de fuifzaal. Dit is een superlocatie om iedereen samen te brengen.'

Het Huis van het Kind in **Poperinge-Vleteren**, dat in het najaar van 2015 van start ging, is dan weer geen fysiek huis, omdat dat niet tot de mogelijkheden behoorde. Het is organisch gegroeid vanuit de believers van het bovenlokaal overleg opvoedingsondersteuning. Omdat Vleteren geen consultatiebureau Kind en Gezin had, kozen ze ervoor om een Huis van het Kind voor Poperinge en Vleteren uit te bouwen. Dat vroeg een iets andere aanpak, met *antennepunten* bij de kernpartners, zoals het OCMW, het Sociaal Huis, Kind & Gezin en het CLB. 'Dit jaar wil de stuurgroep de werking evalueren', zegt Nele Theuninck. 'We willen onder andere bekijken of er misschien minder antennepunten moeten zijn, zodat het allemaal duidelijker is voor de bewoners. We willen ook vermijden dat de antennepunten gezinnen vooral doorverwijzen naar het centrale punt.' Overlappenden wegwerken is nog een uitdaging, klinkt het: 'We vertrokken van het aanbod van de kernpartners, maar nu ga ik met de stuurgroep in dialoog, zodat er geen twee infoavonden rond hetzelfde thema in hetzelfde seizoen gepland worden.'

'Op deze site is altijd veel beweging. Mensen passeren spontaan op weg naar de markt of het zwembad en scholen komen hier sporten. Jongeren kennen de plek door de evenementen in de fuifzaal. Dit is een superlocatie om iedereen samen te brengen.'

Een visie uitwerken

Het doen en het denken

De lijm tussen de verschillende diensten, dat zijn uiteraard de mensen zelf, maar ook een gedragen visie is belangrijk. Zo was het in **Genk** van bij het begin duidelijk dat het Huis van het Kind geen 'bedrijvencentrum' mocht worden, waar iedereen wel naast elkaar zit, maar geen thema deelt. 'Iedereen moet als ultiem doel hebben dat kinderen gezond en veilig opgroeien, vanuit een gedeelde visie', zeggen Nicole en Hilde. 'Helaas kent onze sector een komen en gaan van werkrachten. Je moet daarom kijken wie er nog mee is. Nieuwe vrijwilligers of professionals maken sowieso kennis met de visie tijdens verplichte introductiedagen. Zo leren ze de gebruiksaanwijzing van dit Huis kennen.'

'We streven er ook naar om samen met alle partners één gezamenlijk kindvisie op te bouwen', zeggen ze in **Asse**. 'Het is verleidelijk om tijd te investeren in de organisatie van activiteiten die de zichtbaarheid vergroten en waarnaar veel vraag is, maar het is belangrijk om blijvend aandacht te hebben voor een gedragen structurele aanpak.'

In het begin stonden ze in **Poperinge-Vleteren** niet zo stil bij hun visieontwikkeling: ze gingen ervan uit dat de partners

min of meer op dezelfde lijn zaten, zegt Nele. 'Gaandeweg merkte ik dat er toch verschillende meningen waren, bijvoorbeeld in het goedkeuren van subsidies voor organisaties en in het bepalen van acties. Bedoeling is om daar verder aan te werken. We inventariseerden al de bestaande visie-elementen. Met methodieken uit het boek *Huis van het Kind In Zicht* brengen we gelijkenissen en verschillen in kaart.'

In **Lokeren-Moerbeke** zijn ze nog volop bezig met elkaar te verkennen en samen activiteiten op te zetten, maar het is wel een droom voor de toekomst om een gezamenlijk visie op te bouwen. Nele: 'Het is een droom, maar ook een drempel want ik voel mij eerder een doe-mens. Gelukkig kan ik wel terecht bij een partner die visie-gedreven werkt. Ik moet gewoon wat meer lef hebben. Er moet een evenwicht komen tussen beleidsmatig en structureel werken, en de uitvoerende activiteiten.'

'Nieuwe vrijwilligers of professionals maken kennis met onze visie tijdens verplichte introductiedagen. Zo leren ze de gebruiksaanwijzing van dit Huis van het Kind kennen.'

Over diversiteit op alle fronten

De kunst om er voor iederéén te zijn

Een plek creëren voor alle ouders, met een publiek dat divers is, dat een andere culturele achtergrond en misschien een andere thuistaal heeft: het blijft altijd een beetje toveren. Of, zoals dat heet: het is een uitdaging.

‘In een plattelandsgemeente is het moeilijker om kwetsbare gezinnen te bereiken’, klinkt het in **Erpe-Mere-Lede**. ‘In steden is er vaak een aanbod per wijk, en zijn er meer organisaties die daarop inzetten. Daarom is Welzijnsschakels zo’n belangrijke partner voor ons. Zij brengen de stem van de kwetsbare gezinnen in. Telkens als er een aanbod wordt ontwikkeld, denken we na over hoe we deze gezinnen kunnen bereiken. Via de Landelijke Kinderopvang is een opvoedingsconsulente zeven uur per week beschikbaar. Zij werkt ook sterk outreachend, via de scholen en Welzijnsschakels. Door haar *low profile*-aanwezigheid op bijvoorbeeld de fruit- en groenteverkoop komt ze in contact met ouders. Op het einde van de dag heeft ze een aantal afspraken op zak.’

In **Genk** organiseren ze zelfs een heuse bustour, ‘Genk binnenstebuiten’ waar je meegenomen wordt in de mijngeschiedenis van de stad. ‘Die achtergrond toont waarom kwetsbaarheid, armoede en migratie hier belangrijke thema’s zijn’, zeggen Hilde en Nicole. ‘Je gaat op die manier ook echt langs in die buurten. *Er op af* is ook zo’n moment waarop je naar je inwoners toegaat. We hebben nu afgesproken dat volgend jaar alle nieuwe medewerkers van de stad verplicht zijn om mee te doen aan dat programma. Je komt letterlijk binnen bij Genkse gezinnen en hun lokale context.’

De samenwerking met het consultatiebureau en de buitenschoolse opvang is een van de sterktes in **Poperinge-Vleteren**, vindt Nele: ‘Zo toon je dat het Huis van het Kind er is voor alle gezinnen. In het begin sprak men weleens over het huis van het probleemkind, maar dat is nu gelukkig niet meer

zo. Ons aanbod is er voor iedereen, met acties op maat waar nodig. Ook de ruilwinkel is daar een mooi voorbeeld van. Bij de start hebben we ingezet op een uitbreiding naar leeftijd en materiaal met de pamberbank, de speltheek en de fietsbib. Het is een vrolijke winkel en iedereen ervaart het als fijn. We verkennen nu hoe we spel en ontmoeting hier een plek kunnen geven.’

Niet alleen diversiteit is een aandachtspunt, ook de vraag hoe je alle leeftijden bereikt: in principe zijn de Huizen van het Kind er voor jongeren tot 24 jaar. Maar hoe bereik je die tieners, zeker als je focus aanvankelijk op jonge kinderen lag? In **Sint-Pieters-Leeuw** is het consultatiebureau een partner in het Huis van het Kind, waardoor ze de jongste leeftijden te bereiken. Stilaan breiden ze nu uit. ‘Op onze maandelijksse workshops komen ook thema’s als faalangst aan bod. De jongeren zelf betrekken is niet eenvoudig. Ons gebouw met vrolijke kleuren en het bloemetjeslogo trekt hen niet spontaan aan. We lossen dat op door een goede samenwerking met de jeugdendienst. We willen ook intensiever samenwerken met het JAC.’

In **Asse** hebben ze niet alleen ingezet op contact met de ouders, maar ook op de communicatie naar andere organisaties. ‘In een ideale wereld verwijst iedereen die in contact komt met gezinnen door naar het Huis van het Kind’, zeggen Lotte en Liesbeth. ‘Iedereen ambassadeur! Die bekendmaking is ook belangrijk om serieus genomen te worden door de overheid. Het is niet alleen leuk wat we doen. Ouders samenbrengen en koffiedrinken, daar zit veel meer achter.’

‘In het begin sprak men weleens over het huis van het probleemkind, maar dat is nu gelukkig niet meer zo. Ons aanbod is er voor iedereen, met acties op maat waar nodig.’

'We hebben nog altijd niet de sleutel gevonden die maakt dat je alle mensen bereikt', zegt Dave in **Deurne-Noord**. 'We doen regelmatig bezoekersbevragingen om te zien wat de noden zijn in de buurt, en we hebben zelfs een gebruikersgroep waarbij we ons aanbod aftoetsen. Toch bereiken we soms maar weinig mensen voor een bepaalde workshop. We krijgen ook regelmatig vragen voor materiële hulp. We hebben een ruilboetiek waar mensen kleren kunnen ruilen,

Het belang van kritische vrienden

Pluim voor de vrijwilligers

Tot slot nog even dit: in de Huizen van het Kind draaien vaak vele vrijwilligers mee. Ze staan in een ruilwinkel of op beurzen, stellen zelf activiteiten voor, helpen met de bekendmaking, bij uitstappen, binnen de speltheek. Op die manier bepalen ouders zelfs een stuk het aanbod, zo klinkt het elders in die magazine. In Genk werken ze met vijftig professionals, en liefst honderd vrijwilligers. Die worden er begeleid door

een pretloket waar mensen goedkope tickets voor cultuur of cinema kunnen kopen. We bieden vanuit Kind en Gezin melkattesten aan waarmee mensen in de apotheek poedermelk kunnen krijgen, we gaan een luierbank starten... We doen dus veel aan materiële hulpverlening, maar we willen een Huis zijn voor iedereen, met een vergrote focus op de moeilijk bereikbare gezinnen.'

een opvoedingsconsulent en een vrijwilligerscoach. 'Maar,' zo zeggen Hilde en Nicole, 'ze zijn vooral ook de stem van onze gezinnen, onze *critical friends*.'

Hulde dus aan de 'kritische vrienden': als de Huizen van het Kind er voor iedereen zijn, dan komt dat zeker ook door hun enthousiasme.

Opvoeden is puzzelen

Bruggen slaan tussen de levensdomeinen

‘De doelgroep voor een Huis van het Kind is breed: we moeten oog hebben voor diversiteit in samenlevingsvormen, in socio-culturele achtergronden, leeftijden. Iedereen zou zich aangesproken moeten voelen. Iedereen zou de kans moeten krijgen.’

– Karla Van Leeuwen

Als je werkt rond opvoeden en opgroeien, dan raak je aan vele levensdomeinen tegelijk. Gezinnen leggen immers telkens weer, en op hun manier, de puzzel voor een goed leven: een dak boven het hoofd, zinvol werk, een goede gezondheid, fijne vrije tijd met het gezin, ondersteuning voor de kinderen... Hoe minder barrières ze daarbij ervaren, des te sterker ze staan. Net daar spelen de Huizen van het Kind een wezenlijke rol: ze kunnen mee de muren slopen tussen de verschillende domeinen, binnen hun samenwerkingsverband, of via brede partnerschappen. Hoe werkt het concreet? Experts uit negen levensdomeinen vertellen over goed samenwerken, over de vele voordelen die dat biedt, en - toch ook - over een paar hordes die nog genomen moeten worden.

Negen fundamenteën voor de Huizen van het Kind

1. **Onderwijs:**

Dit is een van de plekken waar kinderen/jongeren vaak zijn. De Huizen van het Kind kunnen meehelpen om bruggen te slaan tussen het onderwijs en andere levensdomeinen.

2. **Gezondheid:**

Preventieve gezondheidszorg is een van de basispijlers van de Huizen van het Kind. De Huizen kunnen bijdragen aan nieuwe evoluties, of die veranderingen mee opvolgen.

3. **Kinderopvang:**

Een goed uitgebouwde basisvoorziening waar ouders en kinderen komen. Bovendien heeft de kinderopvang een positieve impact op de verbinding tussen gezinnen, en is het een van de eerste plekken waar kinderen kennismaken met diversiteit.

4. **Geestelijk welbevinden:**

Een essentieel onderdeel van opvoeden en opgroeien, al is de link met de Huizen van het Kind nog niet altijd sterk uitgewerkt.

5. **Cultuur/sport/vrije tijd:**

De Huizen van het Kind zijn het instrument om deze domeinen te verbinden met de domeinen welzijn en gezondheid, om zo gezinnen integraal te ondersteunen.

6. **Socio-economische determinanten:**

Materiële en immateriële dienstverlening verbinden is cruciaal voor een coherente ondersteuning. Het gaat dan bijvoorbeeld over de verbinding met huisvesting, inkomen, tewerkstelling.

7. **Sociale cohesie:**

Ontmoeting en sociale cohesie behoren tot de fundamenteën van de Huizen van het Kind.

8. **Ouderschap en opvoedingsondersteuning:**

Opvoedingsondersteuning is een van de basispijlers van de Huizen van het Kind.

9. **Jeugdhulp:**

Zowel vanuit het perspectief van de preventieve gezinsondersteuning als vanuit de jeugdhulp is een goede afstemming noodzakelijk.

An Victoir

VRIJ CLB NETWERK

‘Het is voor de CLB’s nog zoeken: hoe puzzel je een samenwerkingsmodel in elkaar dat goed is voor kinderen en jongeren?’

Kinderen en jongeren zitten vol talent en creativiteit. Ze zijn een brok energie als hun interesse eenmaal is gewekt, ze kunnen zuchten aan 6 Beaufort als dat niet zo is, en vooral: er zit geen handleiding bij. Bij het Centrum voor Leerlingenbegeleiding ondersteunen we kinderen, jongeren en hun ouders. We doen dat als er op hun weg hobbels liggen die niet voldoende op te vangen zijn in de zorg op school. Misschien niet zo bekend is dat we preventie even belangrijk vinden. Het potje moet niet eerst overkoken.

Zo krijgen we bijvoorbeeld alle kleuters uit de eerste kleuterklas bij ons over de vloer voor het ‘systematisch contactmoment’ en daar hebben we de ouders natuurlijk graag bij. Het is dé gelegenheid om op een onbevangen manier te praten over hoe kinderen groeien en leren. We leggen er onze expertise graag naast de expertise van ouders. We willen dat ze voelen: ook nu mijn kind naar school gaat, zijn er professionals die met mij meedenken. Dat waren ze zo gewend bij Kind en Gezin en wij willen dat op een warme manier overdragen naar het CLB.

Samen met leerlingen en ouders denken we ook na over vragen als: wat zou jij graag willen bereiken, hoe kunnen we daar in haalbare stappen naartoe werken, en wie kan je daarbij helpen? Net dan komt het Huis van het Kind om de hoek kijken. Neem nu Sivert (12), die op school ondersteund wordt voor zijn autismespectrumstoornis. Zijn ouders kunnen met hun vragen ook bij het CLB en het Centrum voor Ontwikkelingsstoornissen aankloppen. Maar Sivert heeft in zijn vrije tijd nood aan activiteiten met leeftijdgenoten. Liefst met begeleiders die hem ondersteunen als hij voor moeilijke situaties staat. Of denk aan de mama van Kobe (7), die er alleen voor staat en een klankbord bij opvoedingsvragen mist. Via het Huis van het Kind komen die ouders makkelijk in contact met laagdrempelige initiatieven waar hun kinderen aansluiting vinden bij andere kinderen, en waar ze zelf leren van andere ouders: dat is échte vermaatschappelijking van de zorg.

Werkt dat? Ja. Kan alles beter? Dat ook! Mensen zullen, afhankelijk van waar ze wonen, een groter of kleiner aanbod vinden in het Huis van het Kind. Het is ook niet altijd even duidelijk wat het doel is van dat aanbod. Een pop-up-leescaravan is leuk, maar als ik als CLB'er niet helder krijg wat men ermee wil bereiken, verkleint de kans dat ik dit aanbod kan aanbevelen. De variëteit aan initiatieven is zowel de kracht als de mogelijke achilleshiel van een Huis van het Kind.

We hikken als CLB ook aan tegen de regio-indelingen, waardoor één CLB met verschillende Huizen van het Kind een

partnerschap moet aangaan. Het is voor de CLB's bovendien zoeken naar de rol die zij als partner kunnen opnemen in de Huizen van het Kind. Hoe puzzel je een samenwerkingsmodel in elkaar dat goed is voor de kinderen en de jongeren? Hoe doe je dat op zo'n manier dat ouders de 'knip' niet voelen tussen deze en gene partner, en geen enkele partner het gevoel krijgt dat hij wordt ingezet voor de doelen van een andere organisatie? We zijn er nog niet uit, maar we groeien daar wel in. En uiteraard zijn we tevreden dat we in de Huizen van het Kind een partner hebben die samen met ons, met de leerlingen en met de ouders antwoorden op maat kan zoeken.

Sara De Meerleer

AGENTSCHAP VOOR ONDERWIJSDIENSTEN (AGODI)

‘Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie is het fundament waarop kinderen hun verdere schoolloopbaan enten’

Een van de decretale opdrachten van de Lokale Overlegplatforms (LOP's) basisonderwijs is dat ze afspraken maken over het verhogen van de kleuterparticipatie. Daarbij onderscheiden we drie dimensies, en telkens zijn de Huizen van het Kind een betrokken partner.

Dimensie 1

Werken aan een warme overgang van thuis of de kinderopvang naar de kleuterschool.

Bij de overgang naar de kleuterschool zijn verschillende partijen betrokken: ouders en kinderen, scholen, kinderopvang-initiatieven, andere (voorschoolse) organisaties... LOP's en de Huizen van het Kind kunnen er samen voor zorgen dat alle betrokken partijen elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen.

Dimensie 2

Afspraken maken over de inschrijvingen van kleuters.

Eerst en vooral zijn er (preventief) afspraken over het verloop van de inschrijvingen voor alle kleuters. Concreet gaat het hier bijvoorbeeld over de opmaak van een tijdslijn, de keuze om al dan niet gebruik te maken van een aanmeldingsprocedure.

Ook afspraken over de communicatie met ouders en lokale partners is een decretale opdracht voor het LOP. In heel wat LOP's werken meerdere organisaties samen rond het informeren van ouders over de inschrijvingsprocedure, en bieden ze ouders hulp bij het online aanmelden. Denk aan schoolbesturen, lokaal bestuur, Kind en Gezin, CLB's, voorschoolse opvang, Huizen van het Kind, de integratiesector, het OCMW...

Daarnaast zijn er ook afspraken over de opvolging van de niet-ingeschreven kleuters (curatief). AGODI bezorgt de LOP's elk jaar een overzicht van de niet-ingeschreven vier- en vijfjarigen op hun grondgebied. In 2017-2018 waren dat er voor Vlaanderen 772. Met de betrokken LOP's werden er afspraken geregistreerd over toeleidingsacties. Ze werken voor deze acties samen met partners met beroepsgeheim. Het OCMW en de regioverpleegkundige van Kind en Gezin worden het vaakst vermeld als partner, naast Inloopteams, CLB's, CAW's, wijkgezondheidscentra en huisartsen.

Dimensie 3

Afspraken maken over het bevorderen van de aanwezigheden van kleuters.

Schoolbesturen zijn als eerste verantwoordelijk om de aanwezigheden van kleuters op te volgen. Ook andere lokale partners kunnen gezinnen mee ondersteunen en de aanwezigheid van kleuters stimuleren. Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie is immers het fundament waarop kinderen hun verdere schoolloopbaan enten.

LOP's en de Huizen van het Kind kunnen een rol opnemen door het thema op de agenda te plaatsen, scholen te wijzen op de publicatie van de kleuterparticipatierapporten, afspraken te maken over samenwerking, door signalen te geven aan het lokale bestuur of andere lokale organisaties...

Veerle Decorte

ECK DE KRAAMVOGEL

‘We slagen er beter in om iedereen, tot op wijkniveau, te bereiken’

De Kraamvogel vzw is één van de zes expertisecentra Kraamzorg in Vlaanderen. Onze hoofdpdracht is expertise delen rond de periode van zwangerschap, geboorte en kraamtijd in de Huizen van het Kind van de provincie Antwerpen. In de Stad Antwerpen zijn we ook kernpartner van het samenwerkingsverband Huizen van het Kind. Daarnaast houden we de perinatale regie. Dat betekent dat we stadsbreed waken over een verspreid, kwaliteitsvol en evenwichtig aanbod in de verschillende Huizen, met een spreekuur rond zwangerschap en geboorte, en workshops en ontmoetingsmomenten voor aanstaande en jonge ouders. We houden ook het overzicht over alle activiteiten voor ouders in de periode voor en vlak na de geboorte van hun kind. Verder zijn we het aanspreekpunt voor professionals die een perinatale activiteit willen organiseren in de Huizen van het Kind.

De werking verloopt via fysieke huizen, en op vele vlakken zien we een meerwaarde in die samenwerking. Ouders kunnen bijvoorbeeld een sociaal netwerk uitbouwen, en die netwerk mogelijkheden kunnen gebruikt worden om hen te ondersteunen. Het beleid krijgt meer oog voor de belangen van zwangere vrouwen, ook diegene in kwetsbare posities. Verder kunnen we voor de hele stad communiceren met – en ook over – de doelgroep. Proportioneel universalisme wordt als werkingsprincipe gehanteerd, wat betekent dat er een kwaliteitsvol aanbod voor een brede doelgroep is: we slagen er beter in om iedereen, tot op wijkniveau, te bereiken.

Als dat nodig is, kunnen we gezinnen vlotter doorverwijzen en kunnen professionele partners intenser met en rond een gezin samenwerken. Zo kunnen we een warme plek zijn waar alle ouders – en toekomstige ouders – met hun vragen en bezorgdheden terecht kunnen.

‘De sterkte van de Huizen van het Kind is dat ze voor alle gezinnen bedoeld zijn. Naar een Huis van het Kind gaan, hoort bij het hebben van een kind. Het voordeel is dat je niet stigmatiseert. Bovendien vermijd je dat een aantal gezinnen, waar in eerste instantie geen probleem mee lijkt, toch niet uit de boot vallen. Ondersteuning kan in elk gezin relevant zijn.’

– Sara Willems

Loes Van Kelst

VLAAMS INSTITUUT GEZOND LEVEN

‘Zeker in de perinatale periode zijn ouders erg gevoelig voor gezondheidsboodschappen’

Iedereen de kans geven op een gezond leven: daar maken we als Vlaams Instituut Gezond Leven werk van, samen met onze vele partners. Ook de Huizen van het Kind spelen hier een belangrijke rol in. Want: de aandacht voor gezondheidsbevordering voor iedereen loopt als rode draad doorheen hun opdracht.

De Huizen van het Kind hebben de taak om te werken aan de gezondheid en het welbevinden van kinderen, jongeren, hun ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken. Hun aanbod is opgebouwd rond preventieve gezondheidszorg, laagdrempelige opvoedingsondersteuning, ontmoeting en sociale cohesie.

Dit geven ze vorm vanuit een samenwerkingsverband met verschillende partners die expertise rond gezondheid en welzijn hebben.

Voor gezinnen is gezondheid een belangrijk thema en zeker in de perinatale periode zijn ze erg gevoelig voor gezondheidsboodschappen. Daar van bij de prille start werk van maken, is ook belangrijk omdat de gezondheid van de moeder tijdens de zwangerschap en in de eerste levensjaren zo bepalend is voor die van de baby. Kinderen leren bovendien al op jonge leeftijd te zorgen voor hun gezondheid.

De kansen op een gezond leven zijn niet gelijk verdeeld in onze samenleving. De gezondheid en het welbevinden nemen af bij mensen met een lagere sociaaleconomische status. Dit toonde de TAHIB-studie van 2010 al aan met cijfers voor België. De gezondheidsenquête van 2019 doet vermoeden dat deze cijfers niet zijn verbeterd. De onderzoekers stellen dat mensen met een lagere sociaaleconomische status vaker ziek zijn en dat ziekte bij die groep ook een grotere impact op de kwaliteit van leven heeft.

Om dat onrecht tegen te gaan, hanteren de Huizen van het Kind het proportioneel universalisme als leidend principe. We gingen binnen het traject 'Elk Gezin Gezond' in vijf pilot-Huizen aan de slag, in samenwerking met het Vlaams Expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) en Sensoa. De vraag was: hoe maken we proportioneel universalisme concreet, toegepast op een preventief gezondheidsthema?

We werkten rond de volgende vijf thema's:

- 1. Huis van het Kind Geel-Laakdal-Meerhout**
– mentaal welbevinden bij toekomstige en prille ouders
- 2. Huis van het Kind Kontich**
– alcohol en drugs
- 3. Huis van het Kind Kortrijk**
– mondzorg
- 4. Huis van het Kind Linkeroever**
– gezinsplanning
- 5. Huis van het Kind Temse**
– gezond zwanger zijn

Om verder te geraken dan losse, tijdelijke acties en vanuit een samenwerkingsverband concrete resultaten te behalen, hadden we een planmatige aanpak nodig. Het was een zoektocht die resulteerde in mooie samenwerkingsverbanden en actieplannen.

Wat we leerden uit deze trajecten bundelden we in verschillende ondersteuningsmaterialen waaronder het 7-stappenplan. Hiermee kunnen andere Huizen van het Kind aan de slag voor een gezondheidsbeleid voor iedereen. Meer informatie daarover staat online, op de website van EXPOO:

expoo.be/elk-gezin-gezond-5-lokale-trajecten

Enkele getuigenissen

'Zeven tandartsen in Kortrijk zijn bereid te werken met een mondzorgcoach zodat meer mensen de weg naar de tandarts vinden. Een tandarts met pensioen werd betrokken van bij de start. Zij helpt ons bij het bouwen van een draagvlak bij tandartsen.' (Huis van het Kind Kortrijk)

'Wij hebben enkele partners betrokken waar we vroeger nooit aan hadden gedacht: ook politie en welzijnsschakels kunnen een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van prille ouders die we anders moeilijk bereiken.' (Huis van het Kind Geel-Laakdal-Meerhout)

'Het is heel belangrijk om de beginsituatie goed in kaart te brengen. Door te zoeken naar de juiste achtergrondinformatie konden we gangbare veronderstellingen over alcohol en druggebruik doorbreken.' (Huis van het Kind Kontich)

Barbara Devos en Ann Van den brande

VLAAMS WELZIJSVERBOND

‘De vertrouwensband in de kinderopvang kan het verschil maken voor ouders die even met de handen in het haar zitten’

Kinderopvang vervult drie functies: een economische, een pedagogische en een sociale. De economische functie is historisch gezien de meest bekende. Ouders doen een beroep op de kinderopvang om te kunnen werken of een opleiding te volgen. De laatste jaren is er meer aandacht voor de pedagogische en de sociale functie, en terecht.

In de kinderopvang kunnen baby's, peuters én schoolgaande kinderen spelen, groeien, zich ontwikkelen. Dat gebeurt niet zomaar in het ijle. De voorzieningen werken een pedagogisch beleid uit, en ze ondersteunen ouders in hun rol als opvoeder. Door de veelvuldige contacten tussen begeleiders en ouders groeit er een vertrouwensband, zodat ze de opvoeding samen waarmaken.

Daarnaast is de kinderopvang een plek waar gezinnen elkaar ontmoeten, en door deel te nemen aan het buurtleven, werkt de opvang drempelverlagend. Bovendien ontstaan er netwerken, samenhang en samenwerking. Dat is cruciaal: zo wordt de toegankelijkheid voor kansengroepen vergroot.

Kinderopvang heeft ten slotte ook een signaalfunctie. De vertrouwensband kan het verschil maken voor ouders die even met de handen in het haar zitten. De dialoog stelt ouders gerust en verontrustende situaties worden sneller besproken. De focus ligt op gedeelde bekommernissen, gedeelde zorg en doorverwijzing indien nodig.

Op al die domeinen maakt het een verschil dat we kunnen participeren aan het Huis van het Kind.

- Je krijgt als organisator in de kinderopvang een goed zicht op andere initiatieven die gezinnen mee ondersteunen. Door samen te werken kunnen aanbod en werking op elkaar worden afgestemd. De drempel om door te verwijzen ligt lager. De kinderopvang kan ouders meer advies op maat geven en een samenwerking opzetten met gespecialiseerde voorzieningen. Elkaar de hand reiken in precaire situaties is dan een evidentie.
- Kinderopvang heeft een zekere opvoedingsverantwoordelijkheid en is daarom een cruciale basisvoorziening. Ze is een schakel in de preventieve gezinsondersteuning. De kinderopvang kan haar expertise bundelen met die van andere partners, en afstemmen op lokale noden.
- Andere initiatieven krijgen meer zicht op de werking van de kinderopvang. Daardoor kunnen ze de organisaties kinderopvang in hun sterktes erkennen, en kinderen en hun gezin vaker naar de kinderopvang doorverwijzen.
- Je kunt linken leggen naar bestaande lokale samenwerkingsverbanden in de kinderopvang, zoals het lokaal loket kinderopvang en het lokaal overleg kinderopvang.

Tot slot nog dit. Kinderen maken in hun jonge leven heel wat transities door. Naar de kinderopvang, naar school, van de ene klas naar de andere. Bij de medewerkers in de kinderopvang groeit de overtuiging dat die overgangen met meer zorg en warmte moeten verlopen: ook in de continuïteit voor gezinnen en kinderen kunnen zij, samen met de Huizen van het Kind, een belangrijke partner zijn.

Ann Lobijn

VVSG

‘We zullen de focus op het welbevinden van gezinnen moeten aanvullen met het recht van het kind op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten’

Op 3 mei 2019 bekrachtigde de Vlaamse regering een decreet dat het lokaal bestuur verantwoordelijk maakt voor de organisatie van de buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten. Dat stelt de lokale besturen voor een grote uitdaging, maar biedt volgens de VVSG ook ruimte voor lokaal maatwerk: kinderen krijgen naschools alle kansen op ontplooiing en spelen, dankzij een samenwerking tussen opvangvoorzieningen, scholen en initiatieven voor jeugd, cultuur, recreatie, sport, deeltijds kunstonderwijs...

De Vlaamse overheid wil met dit decreet dan ook bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind, en dan vooral van artikel 31: het recht op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten. Het zet ook in op lokale samenwerking. Het lokaal bestuur krijgt de regie, maar doet dat in overleg met de relevante actoren, ouders en kinderen. De initiatiefnemers van het decreet schrijven: *‘Het lokaal bestuur bepaalt zelf op welke wijze het de dialoog organiseert. Het kan daarvoor een beroep doen op (advies)raden of overlegstructuren. Andere opties zijn het inschakelen van het Huis van het Kind of het betrekken van actoren via een inspraaktraject.’*

Een lokaal bestuur moet ook het initiatief nemen om een lokaal samenwerkingsverband samen te stellen met actoren die relevant zijn voor buitenschoolse activiteiten. Het decreet vereist niet dat een nieuwe, aparte structuur wordt opgericht, want:

‘De samenwerking kan worden ingebed in een bestaande structuur, zoals een Huis van het Kind.’

De initiatiefnemers van het decreet leggen een paar keer de link met het Huis van het Kind, in een adviserende rol en zelfs als structuur om het samenwerkingsverband onder te brengen. Logisch? Misschien wel. Maar het kan niet zomaar, zonder enige kritische reflectie bij de huidige werking van het Huis van het Kind. Zo is er ook het decreet over de organisatie van preventieve gezinsondersteuning, bekrachtigd door de Vlaamse regering op 29 november 2013: daarin wordt geen duidelijk mandaat gegeven aan het lokaal bestuur om een trekkersrol in de samenwerking te vervullen. In de praktijk zien we dat het die rol vaak opneemt, maar een mandaat aan het lokaal bestuur om trekker te zijn, is wel de voorwaarde om beide samenwerkingsverbanden in elkaar te laten opgaan.

Het decreet over de organisatie van preventieve gezinsondersteuning kijkt bovendien vooral naar ouders als gebruikers van de Huizen van het Kind, en niet naar kinderen. Het doel is gezinnen met kinderen en jongeren te ondersteunen op het gebied van welzijn en gezondheid. In die rol kan het Huis van het Kind een voor de hand liggende partner zijn voor de buitenschoolse opvang. Maar dan moeten we de focus op het welbevinden van gezinnen aanvullen met het recht van het kind op vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten.

Ik ben ervan overtuigd dat elk Huis van het Kind voldoende gedreven is om bij te dragen aan dit zo belangrijke recht, dat ik nog altijd best gevat vind in een uitspraak van Jan Van Gils: *‘Een bekende vraag aan ouders, “mag ik gaan spelen”, is geen vraag naar iets concreets, wel naar zeggenschap over de tijdsbesteding, naar goedkeuring om je tijd zelf in te vullen. Een “ja” van ouders is een blanco tijdscheque aan hun kinderen.’* Die blanco tijdscheque aan kinderen geven, daar hebben we allemaal een rol in te spelen.

Hilde Seys, Dries Vanderputte, Veerle Umans

LIGANT

‘Slechts een klein percentage van de kinderen en jongeren met een psychische kwetsbaarheid heeft nood aan gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg’

Het detecteren en opvangen van psychische en psychiatrische moeilijkheden is niet alleen een taak van gespecialiseerde medewerkers uit de geestelijke gezondheidszorg. Dat is het uitgangspunt van Ligant – het netwerk geestelijke gezondheid voor kinderen en jongeren in Limburg – en ook van de andere netwerken rond de geestelijke gezondheid van kinderen en jongeren. Goed bereikbare en lokaal verankerde zorgverleners zoals huisartsen, thuisverpleegkundigen en medewerkers van het Huis van het Kind spelen een belangrijke, preventieve rol, vooral voor kwetsbare doelgroepen die moeilijker aansluiting vinden bij de geestelijke gezondheidszorg.

Slechts een klein percentage van kinderen en jongeren met een psychische kwetsbaarheid heeft écht nood aan begeleiding en behandeling bij de gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg. Partners uit de GGZ kunnen zorgverleners

die met een gezin aan de slag gaan de nodige ondersteuning bieden. Ligant kan expertise doorgeven aan lokale ketenpartners, via psycho-educatie, casusbespreking, intervisie en vorming op maat. Zo werkt het netwerk verbindend tussen alle actoren die betrokken zijn op kinderen en jongeren met een psychische kwetsbaarheid.

Samen met de Huizen van het Kind vertaalt Ligant deze centrale gedachte op verschillende manieren. Groepssamenkomsten voor kinderen van wie de ouder lijdt aan een psychische en/of verslavingsproblematiek vinden plaats in een ruimte van het Huis van het Kind - wat veilig voelt en niet stigmatiseert. Ook een groepsprogramma voor jongeren tussen 14 en 23 jaar met beginnend en risicovol middelengebruik en/of gamegedrag vinden plaats in een aantal Huizen van het Kind. Samen met gespecialiseerde diensten en partners van

het Huis van het Kind rolt Ligant zorgpaden uit voor kinderen met obesitas, en via de methodiek wissel-leren stimuleert het netwerk het om elkaars werking en expertise te leren kennen.

Met het vakgebied van de Infant Mental Health richt Ligant zich eveneens op de allerjongste kinderen. Ook daar is een Huis van het Kind een bevoorrechte partner. Dat voorziet immers een laagdrempelig en gevarieerd aanbod voor het jonge kind, zoals perinatale consultaties door Kind en Gezin en vroedvrouwen, een speltheek, opvoedingsadviezen en ontmoetingsinitiatieven, waar jonge kinderen samen spelen met een volwassene aan wie ze gehecht zijn. Voor de partners van Ligant is dit aanbod van onschatbare waarde en kan het in vele gevallen aanvullend zijn op een gespecialiseerd GGZ-traject. Een voorbeeld hiervan is een mama die in behandeling is bij een psycholoog voor een peripartale psychische

problematiek, en tegelijk samen met de baby deelneemt aan een ontmoetingsgroep in een Huis van Kind. Dit werkt versterkend voor moeder en baby.

Het is aan Ligant om deze laagdrempelige, maar zo waardevolle initiatieven nog meer kenbaar te maken. Samen met alle partners in de geestelijke gezondheidszorg slaan we de handen in elkaar, hopend op nog meer boeiende trajecten met partners van de Huizen van het Kind.

Ivan Dierckx

JEUGDDIENST SCHOTEN

‘Huis van het kind of jeugddienst? De twee werkingen zijn dermate in elkaar opgegaan dat niemand het nog weet. Maar dat doet er ook niet toe’

Bij de komst van het decreet preventieve gezinsondersteuning in 2013 was de jeugddienst in Schoten zeer enthousiast: samenwerken zit volgens ons in het DNA van een jeugddienst. We ervaren vaak het spanningsveld tussen sectoraal en doelgroepgericht beleid, waar andere regels en belangen spelen. Goed overleg is dan noodzakelijk. Bovendien zijn er op het grondgebied veel andere organisaties, met ieder hun expertise.

Vanuit de rol als regisseur binnen het brede jeugdbeleid leek het ons vanzelfsprekend om de samenwerking binnen het Huis van het Kind op te zetten. Meteen al wilden verschillende partners aansluiten, al merkten we wel een sterke focus op het perinatale en op jonge kinderen. Vanuit de jeugddienst trokken we daarnaast de kaart van de tieners en jongvolwassenen. Verder vinden we het zeker ook belangrijk dat de meest kwetsbare gezinnen aandacht krijgen, maar we waken erover dat we geen sociaal huis of OCMW worden: elk gezin telt.

Het is onze taak om de verschillende levensdomeinen van gezinnen, zoals vrije tijd, onderwijs of kinderopvang, met elkaar te verbinden. Het aanbod moet afgestemd worden op de lokale noden. Diverse projecten en gezamenlijke visies later zijn we voor de preventieve gezinsondersteuning ook uitgekomen bij thema's zoals jeugdwelzijn, flankerend onderwijsbeleid en kinderopvang. Het doel om in te zetten op een breed jeugdbeleid krijgt dus vorm door de juiste partners samen te brengen. Die sprong vooruit konden we enkel maken nadat het gemeentebestuur ons het vertrouwen en de middelen had gegeven om de regie op ons te nemen. Ondertussen zijn diverse beleidsdoelstellingen van het lokaal bestuur gelinkt aan ons Huis van het Kind. Of moeten we zeggen aan de jeugddienst? De twee werkingen zijn dermate in elkaar opgegaan dat niemand het nog weet. Maar dat doet er eigenlijk niet toe. De essentie blijft het aanbod voor de doelgroep. Een van de prioriteiten in het nieuwe bestuursakkoord is een nieuw Huis van het Kind in het centrum van Schoten, waarbij rekening wordt gehouden met de noden van alle partners.

De rol als regisseur houdt een aantal risico's in die we vooraf misschien niet voldoende hadden ingeschat. Zo blijven andere partners naar de regisseur kijken als initiatiefnemer in de verschillende projecten. Het vertrouwen is dus groot, maar we moeten er wel over waken dat we alle actoren blijven meenemen. Een ander risico is dat je de verantwoordelijkheid opneemt om de processen ook van a tot z uit te voeren. Maar we moeten de beperkte tijd bewaken en partners moeten op basis van hun specialisatie worden ingeschakeld: ook dat is een leerproces geweest.

Het Huis van het Kind leidt ons steeds verder in het uitwerken van het brede jeugdbeleid in al zijn facetten. Het heeft een impact gehad die we in 2013 niet hadden voorzien, maar we blikken terug op een verrijkend proces. We beseffen ook dat de kansen en vragen zullen blijven komen. Gelukkig zijn er voldoende partners om hier samen mee aan de slag te gaan.

Filip Stallaert

BATALJONG

‘Voor de Huizen van het Kind is het een uitdaging om ook in te zetten op de kracht van kinderen en jongeren’

Bataljong stimuleert beleidsmakers om een 'kindbril' op te zetten, en dus vanuit een sterk vertrouwen in hen te kijken naar welke rol ze kunnen spelen in de samenleving. Zo ontstaat een discours dat niet enkel over hen gaat, maar dat je ook met hen voert, of dat ze zelf leiden.

Aangezien elk beleidsdomein impact heeft op hun leefwereld, is samenwerken onontbeerlijk. Dat gebeurt ook in de Huizen van het Kind, al zien we daar wel dat de partners vaak vertrekken vanuit een verzorgende en beschermende reflex. Logisch want kinderen en jongeren zijn kwetsbaar. Alleen zitten zij – en ook hun ouders – daardoor al snel in de rol van niét-expert: zij zijn degenen die hulp nodig hebben. Voor de Huizen van het Kind is het zeker een uitdaging om ook op hun energie in te zetten, en een evenwicht te vinden tussen kinderen beschermen en hun kracht erkennen. De kindbril opzetten, brengt ook het besef mee dat het belang van het kind niet altijd gelijkloopt met dat van het gezin. Bijvoorbeeld: ouders hebben nood aan kinderopvang, kinderen willen meer gezin- of thuishouding. Of ouders willen veiligheid, kinderen willen uitdagingen aangaan. Alleen al het benoemen van die verschillen is verrijkend.

Een fysiek Huis van het Kind heeft ongetwijfeld voordelen, maar er zijn ook risico's. Voor kinderen en jongeren is het vaak moeilijk om de juiste dienst te vinden, en om de stap daar naartoe te zetten. Hierdoor gaapt in heel wat gemeenten een

kloof tussen jongeren en de diensten die voor hen het beleid maken. Uit leefwereldonderzoek blijkt dat kinderen en jongeren nood hebben aan duidelijk herkenbare en vertrouwde aanspreekpunten, het liefst op een plek waar ze sowieso al komen. Misschien is het een optie om locaties die mobiel werken te combineren met een klantgerichte toegankelijkheid voor de doelgroepen.

Een andere valkuil is dat men vergeet dat een netwerk heel wat tijd en energie kost. Hoe sterker een gemeente de regie van het netwerk wil bepalen, des te meer zal ze er in moeten investeren. Elk netwerk heeft nood aan een aanspreekpunt voor de partners, iemand die verslagen maakt en de officiële communicatie op punt stelt. Hiervoor wordt al dikwijls naar het lokaal bestuur gekeken. Als bestuur moet je beseffen dat je daarnaast ook nog andere rollen speelt, zoals die van actor, onder meer via het eigen aanbod, of die van richtingbepaler via bijvoorbeeld subsidies. Ten slotte is het ook een uitdaging om het samen te blijven hebben over de doelgroep en hun noden te blijven vertalen. Het gevaar dreigt dat je anders vooral problemen zult oplossen binnen het netwerk.

Nu we steeds meer geïntegreerd denken over beleid, zou het al te gek zijn om de Huizen van het kind en het jeugdbeleid naast elkaar te laten functioneren, zonder samen te gaan voor die doelgroep die ze gemeen hebben: de kinderen, binnen en buiten hun gezinscontext.

Ellen Hanssens

DEPARTEMENT CULTUUR, JEUGD EN MEDIA

‘Samen genieten en verwonderd zijn. Het zijn vaak mooie momenten waarop ouders hun kind op een andere manier leren kennen’

Kunst en cultuur kunnen een bijzondere rol spelen in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Een theatervoorstelling bijwonen, zelf zingen en dansen of deelnemen aan een creatieve workshop in het museum: het draagt allemaal wezenlijk bij aan hun persoonlijke en sociale ontwikkeling, en het biedt bijzondere ontplooiings- en ontmoetingskansen.

Door in gezinsverband deel te nemen aan kunst en cultuur, kunnen ouders en kinderen samen genieten, verwonderd zijn, nieuwe werelden ontdekken en verbeelden... Het zijn vaak mooie momenten waarop ouders hun kind op een andere manier leren kennen. Bovendien versterkt de gedeelde beleving de band tussen ouder en kind. Uit onderzoek blijkt bovendien dat kennismaking met kunst en cultuur op jonge leeftijd en in familieverband de kans op een rijk cultureel leven sterk doet toenemen.

Helaas zijn kunst en cultuur nog steeds te veel voorbehouden voor kinderen die opgroeien in families met een hoge sociaaleconomische status. Alle kinderen gelijke kansen geven om te participeren aan cultuur, is dan ook een belangrijke doelstelling van het cultuurbeleid. Daarom worden de deuren van cultuurhuizen wijd opengezet, maar treden cultuurorganisaties ook naar buiten, zoeken ze connecties met de buurt én zijn ze op zoek naar strategische partnerschappen.

Cultuurorganisaties zijn vragende partij voor samenwerking, en via de Huizen van het Kind kunnen ze een divers publiek bereiken. De Huizen van het Kind kunnen kinderen en gezinnen helpen om de drempels te overwinnen die ze ervaren om deel te nemen aan cultuur. Dat kan op verschillende manieren:

- **als informatieplek:** door te communiceren over het cultuuraanbod in de omgeving en het te promoten, leren ouders de mogelijkheden kennen. Deze informatie kan door de Huizen van het Kind zowel offline (in fysieke vorm) als online aangeboden worden. Meer info vindt u op expo.be.
- **als beleevingsplek:** Huizen van het Kind kunnen zelf culturele activiteiten organiseren: een leeshoek inrichten, een theater-, dans- of filmvoorstelling programmeren, creatieve workshops of een museumbezoek organiseren... Activiteiten in het Huis van het Kind laten kinderen en hun ouders toe om in een veilige context cultuur te beleven. Er samen op uit trekken verlaagt dan weer de drempel om een museum, een cultuurcentrum, een theaterhuis of de bibliotheek te bezoeken. Zo leren kinderen en gezinnen welke ‘culturele codes’ er gelden, en het maakt het aanbod zichtbaar, bereikbaar én betaalbaar.
- **als kennispartner:** met cultuurorganisaties kan kennis gedeeld worden over hoe kwetsbare en moeilijk bereikbare kinderen en gezinnen aan te spreken.

Op zoek naar een cultuurorganisatie waarmee je kunt samenwerken? [UitmetVlieg.be](https://www.uitmetvlieg.be) is de meest volledige vrijetijdsagenda voor Vlaanderen en Brussel voor kinderen tot en met 12 jaar. Er zijn ook heel wat culturele organisaties die op verplaatsing komen, met hun beschikbare aanbod of met aanbod ontwikkeld op maat. Verder kan een vrijetijds-, jeugd- of cultuurcoördinator helpen bij het zoeken naar een geschikte partner.

Dirk Van Noten en Wendy Broos

DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

‘Kwetsbare mensen helpen: wat we samen doen, doen we meestal beter’

Als regionale beleidsmedewerkers bieden wij onder meer ondersteuning op maat van lokale besturen. We gaan in op hun vragen en informeren hen over het Vlaamse beleid en over projectoproepen, maar we bieden ook coaching en procesbegeleiding aan. Daarnaast hebben we een ‘collectief’ ondersteuningsaanbod: we organiseren studiedagen en trefdagen, ondersteunen lokale projecten, helpen bovenlokale netwerken, en we organiseren provinciale lerende netwerken, bijvoorbeeld rond kinderarmoedebestrijding.

De bestrijding van kinderarmoede is belangrijk, en die gebeurt onder meer via de Huizen van het Kind. Het is een van de expliciete doelen van de Huizen van het Kind dat ze kwetsbare gezinnen versterken om de armoede terug te dringen. Het komt er dus op aan de krachten te bundelen en onze gezamenlijke doelstellingen te realiseren op de juiste manier: door participatie, kwaliteitsvolle en toegankelijke dienstverlening, verbetering van de inkomenssituatie, door oog te hebben voor de binnenkant van armoede...

Gelukkig bestaat er al heel wat. Denk maar aan KOALA (Kind- en Ouderactiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding), de inloopteams, de expertisecentra kraamzorg... De ‘trekkers’ van

de lokale netwerken binnen kinderarmoedebestrijding en de Huizen van het Kind zijn ook dikwijls dezelfde mensen binnen een lokaal bestuur.

Uiteraard zien we ook een link met het lokaal sociaal beleid en het geïntegreerd breed onthaal (GBO). Het geïntegreerd breed onthaal focust in een opstartfase op een afgebakende kwetsbare groep en biedt een onthaaltraject aan. Maar als daarbij ondersteuning nodig is op het vlak van kinderen, wijst alles in de richting van de Huizen van het Kind. Omgekeerd kunnen wij de Huizen bijstaan om te werken volgens de principes van het GBO. We kunnen dus een beroep doen op elkaar. Bovendien kunnen wij als regionale beleidsmedewerkers aangeven welke mogelijke partners er bovenlokaal zijn. En we capteren ook signalen en geven die door aan het centrale Vlaamse beleid.

‘De Huizen van het Kind moeten een plaats zijn waar mensen hun sociale rechten toegekend krijgen.’

– Wim Van Lancker

*VBJK

Onze afdeling bereidt momenteel de nieuwe Sociaal Werkconferentie 2022 voor. De krachtlijnen voor een sterk sociaal werk voor de toekomst sporen volledig met de werking van de Huizen van het Kind. Denk maar aan nabijheid, verbindend werken, generalistisch werken en het sociaal werk als democratische praktijk.

Als het gaat over opvoedingsondersteuning gebruiken de Huizen van het Kind vaak het Afrikaans gezegde 'it takes a whole village to raise a child'. Dit is bij uitbreiding toepasbaar op sociaal werk en sociaal beleid. We moeten het eigen gelijk en onze ivoren toren verlaten, en samen kwetsbare mensen helpen. Op die manier kan iedereen een eigen zinvolle plek in de samenleving innemen. Deze invulling van vermaatschappelijking beschouwen we als een essentieel onderdeel van lokaal sociaal beleid.

‘De maatschappij wordt steeds complexer, maar als er iets is wat iedereen belangrijk vindt, dan is het de gezondheid en het welzijn van de kinderen. Dat brengt mensen samen. Het is een gedeelde sociale identiteit. De Huizen van het Kind kunnen nog meer inzetten op het delen van die sociale identiteit en het creëren van een warme samenleving.’

– Sara Willems

Melissa Dierckx

UGENT

‘Als Huis van het Kind zet je in op ontmoeting en sociale cohesie, maar wat betekent dat precies?’

Het decreet preventieve gezinsondersteuning (2013) noemt ontmoeting en sociale cohesie voor het eerst als centrale doelstelling van de preventieve gezinsondersteuning. Die doelstelling kan onder meer bereikt worden via de spel- en ontmoetingsfunctie van de Huizen van het Kind. In de Huizen van het Kind komen ouders samen vanuit de gemeenschappelijke ervaring dat ze een kind hebben: de zorg voor kinderen verbindt mensen.

Dat het decreet en de hierop volgende uitvoeringsbesluiten inzetten op ontmoeting en sociale cohesie is ongetwijfeld een meerwaarde. De vertaling naar de praktijk vraagt echter aandacht voor verschillende valkuilen. Door het regelluwe kader dat het decreet schetst en de autonomie op het lokale terrein ontstaan vaak verschillende, versnipperde initiatieven. Bovendien zet een Huis van het Kind in op ontmoeting en sociale cohesie, maar wat betekent dat precies?

Literatuur over sociale cohesie is het erover eens: er bestaat niet zoiets als één definitie die de veelheid van waarden en

culturen in de huidige samenleving omvat. Daarnaast wordt sociale cohesie vaak in één adem genoemd met sociale steun en ontmoeting. Maar ook ontmoeting is als concept rijk aan ambigue invullingen. Het kan gaan om een verbreding van het opvoedingsmilieu, om een verbetering van de interactie tussen ouder en kind, om sociale steun of een bijdrage aan sociale cohesie. Het ontbreken van een eenduidige invulling kan leiden tot verdere versnippering.

Een andere valkuil is de ‘mythe van de homogeniteit’: sociale cohesie gaat niet over de verbinding van mensen vanuit wat ze gemeenschappelijk hebben (*bonding*), het gaat over de verbinding van mensen over verschillende culturen, sociaal-economische milieus, geslacht en andere vormen van diversiteit heen (*bridging*). Deze ‘mythe van homogeniteit’ versterkt het doelgroepdenken en zet universeel werken onder druk. Het is echter net het universele karakter van de Huizen van het Kind dat maakt dat alle ouders welkom zijn en dat inzetten op sociale cohesie mogelijk maakt.

Ine Van Elskens - GEZINSBOND

‘Al praten ouders het liefst met gelijkgezinden, toch is het belangrijk dat ze verhalen doorkrijgen van mensen in andere situaties’

Gezinnen samenbrengen en ondersteunen, dat is wat de Gezinsbond doet. Door gezinsactiviteiten maar ook door lobbywerk willen we onze samenleving kind- en gezinsvriendelijker maken. We zijn er vooral ook voor alle gezinnen, in elke fase van het leven. Als sociaal-culturele vereniging vinden we het belangrijk ontmoetingskansen te creëren. Het zijn kansen om sociale netwerken én de draagkracht van gezinnen te versterken. Ouders kunnen elkaar erkenning, steun of een klankbord bieden, en ze krijgen bovendien de kans om met verschillen te leren omgaan. Want ook al praten ze het liefst met gelijkgezinden, toch is het belangrijk dat ze verhalen doorkrijgen van mensen in andere situaties. Zo groeit het begrip voor de diversiteit aan opvoedingssituaties.

Een Huis van het Kind zien wij als een sterke partner om de afstand tussen gezinnen te verkleinen. Verschillende organisaties bereiken verschillende doelgroepen. Een vereniging waar armen het woord nemen samen met een afdeling van de Gezinsbond, een consultatiebureau samen met een CLB: door de mix van partners bereik je meer mensen. De samenwerking tussen partnerorganisaties kan ook gestimuleerd worden. Zo zijn er voorbeelden van Huizen van het Kind waar partners via een partnersubsidie aangemoedigd worden om een activiteit samen te organiseren.

Het aanbod voor gezinnen zit vaak sterk verspreid. Dit betekent dat gezinnen mobiel moeten zijn. Bovendien bemoeilijken de verschillende locaties het om relaties met andere gezinnen op te bouwen. Een Huis van het Kind bundelt het aanbod, waardoor het overzichtelijk wordt en je overaanbod vermijdt. Bovendien zitten verschillende organisaties soms op één locatie: dat verhoogt de herkenning, en maakt het ook mogelijk dat ouders elkaar terugzien op een volgende activiteit. Door met meerdere organisaties samen te werken, zijn er bovendien heel wat mogelijkheden om in te zetten op hiaten in het aanbod. Doelgroepen of onderwerpen die niet aan bod komen, kunnen zo toch de nodige aandacht krijgen.

‘Mensen die in armoede leven, hebben niet veel woorden nodig om elkaar te begrijpen, en die bonding moet er zijn. Maar even belangrijk is bridging, de relatie die je hebt met anderen: anders blijft je sociaal kapitaal beperkt. Om bonding en bridging te laten ontstaan, heb je een zo ruim mogelijk publiek nodig.’

– Michel Vandenbroeck

Dit betekent niet dat een Huis van het Kind een groot gebied moet overspannen. We zien net de kleinschaligheid als een meerwaarde. Wil je de banden versterken tussen mensen uit de buurt, dan is het belangrijk dat een Huis van het Kind ook in die buurt is gelegen. Op een plaats die toegankelijk én herkenbaar is voor de gezinnen uit de directe omgeving. In

de woorden van een van de afdelingen: 'Onze laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten bieden voor ouders en kinderen een opening om nieuwe contacten te leggen en ervaringen te delen. Ook na de activiteit blijven gezinnen regelmatig hangen voor een gezellige babbel. Hierdoor bieden we een inspirerend aanbod en versterken we de sociale cohesie.'

Kristien Nys

KENNISCENTRUM GEZINSWETENSCHAPPEN (ODISEE)

‘De stap naar formele vormen van opvoedingsondersteuning is vaak groot’

Terwijl het merendeel van de ouders weleens met andere mensen praat over het ouderschap, de ontwikkeling en de opvoeding van de kinderen, blijkt de stap naar formele ondersteuningsvormen vaak groot. Een van de initiatieven om die drempel te verlagen, is de Week van de Opvoeding: sinds de lancering in 2005 heeft die zich op lokaal niveau en met ondersteuning van EXPOO verder uitgerold. Voor veel Huizen van het Kind is dat hét moment om zichzelf via spel-, ontmoetings-, informatie-of vormingsactiviteiten bekend te maken en om ouders en kinderen samen te brengen.

Daarnaast schuiven heel wat Huizen van het Kind het aanbod rond ouderschap en opvoeding uitdrukkelijk naar voren in hun communicatie. De bevraging van de Huizen van het Kind in 2016 leerde ons ook dat ‘ouderschap en opvoeding’ als thema bij een ruime meerderheid van de Huizen op de agenda stond. Ze werken daarbij vaak actief samen met partners die heel wat expertise opgebouwd hebben om kwetsbare ouders naar het opvoedingsondersteunend aanbod toe te leiden of die daar zelf een actieve rol in opnemen. Denk bijvoorbeeld aan de inloopteams, buurtwerkingen, OCMW's, verenigingen waar armen het woord nemen...

Over de Huizen van het Kind heen komt een brede waaier aan opvoedingsondersteunende activiteiten aan bod. Dat zie je bijvoorbeeld aan de vele thema-avonden en workshops in de Uit-kalender. Het aanbod voor ouders met jonge kinderen komt daarin evenwel het meest uitgesproken naar voren. Ook op de websites van heel wat Huizen van het Kind is thematisch geordende informatie en soms ook advies te vinden. Andere huizen

leggen daarvoor de link naar onder meer groeimee.be. Een werkvorm om individueel advies te verstrekken is het spreekuur. Terwijl het ene huis dat op één locatie aanbiedt, neemt het andere die functie op meerdere locaties op. Er zijn ook Huizen van het Kind die bij de gezinnen thuis pedagogisch advies verstrekken. Verder zijn er nog tal van bijeenkomsten: spel- en ontmoetingsinitiatieven, oudergroepen, oudercafés – plekken waar ouders vaak een grote inbreng hebben.

Ouders vinden het verder ook belangrijk dat er rekening gehouden wordt met hun gezins- en leefcontext. Ze verwachten onder meer dat er naar hen geluisterd wordt, dat ze erkenning krijgen voor hun inbreng, voor hun vragen en bezorgdheden én dat ze gerustgesteld worden als ze zich zorgen maken. Kortom, werken op maat van de ouders betekent dat de verschillende functies van opvoedingsondersteuning (zoals emotionele steun, informatie en advies, doorverwijzing) goed afgestemd zijn op wat zij nodig hebben.

Groeimee.be

Groeimee.be is een product van EXPOO met maandelijks nieuwe opvoedinformatie op maat van ouders en opvoedverantwoordelijken.

Aan de slag met Groeimee.be:

expoo.be/

[opvoedinformatie-ontsluiten-en-delen](#)

Wendy Verdickt

OPVOEDINGSWINKEL MECHELEN

‘Het is niet alleen voor ouders fijn om te weten dat ze er niet alleen voor staan: we ervaren dat zelf ook dagelijks’

Voor ons in Mechelen is het evident dat de opvoedingswinkel niet alleen een partner is in het Huis van het Kind, maar ook een belangrijke rol opneemt in de fysieke locatie. Onze medewerkers zijn voor de Mechelse gezinnen het eerste aanspreekpunt in het Huis van het Kind. Zij staan in voor het onthaal, geven basisinfo, voeren pedagogische adviesgesprekken en hebben een belangrijke doorverwijsfunctie naar andere partners. Dat zijn taken die we vóór de komst van het Huis van het Kind al op ons namen en waarin we dus expertise hebben opgebouwd. Volgens ons horen ze ook thuis in een fysiek Huis van het Kind. Heel wat partners hebben er immers de nodige expertise rond jonge kinderen, maar de opvoedingswinkel biedt opvoedingsondersteuning aan ouders met kinderen tot 24 jaar.

Achter de schermen van de opvoedingswinkel bestond overigens al jaren een samenwerkingsverband opvoedingsondersteuning. De stap naar een Huis van het Kind was dus snel gemaakt. Bovendien konden we als opvoedingswinkel verder evolueren naar een nauwere samenwerking met partners. We ervaren dit dan ook als een meerwaarde, zowel voor onze medewerkers, voor de samenwerking met partners als voor de Mechelse gezinnen.

Doordat het Huis van het Kind in het Sociaal Huis gevestigd is, merkten we al snel dat samenwerken met partners veel makkelijker was, ook voor andere levensdomeinen: denk aan financiële ondersteuning of huisvesting. We krijgen nu zelf ook meer doorverwijzingen van andere partners in huis, dus we bereiken een ander publiek dan voorheen. Het is voor ons dan weer fijn om binnenshuis te kunnen doorverwijzen naar spreekuurpartners met hun eigen expertise zoals groeipakket, kinderopvang, eerstelijnspsycholoog, zwangerschap en geboorte... Op die manier kunnen we makkelijk andere expertise inschakelen, maar we wisselen ook onze deskundigheid uit en leren zo veel van elkaar. Bovendien kunnen we de krachten bundelen, bijvoorbeeld om het aanbod bekend te maken.

Binnen de opvoedingswinkel streven we er al jaren naar om dé plaats te zijn waar alle Mechelse gezinnen terecht kunnen met al hun vragen. Met de komst van het Huis van het Kind maken we dat meer dan ooit waar: zelfs al werkten we ook vroeger al veel samen, nu maken we echt deel uit van een groter geheel. Het is niet alleen voor ouders fijn te weten dat ze er niet alleen voor staan, als opvoedingswinkel ervaren we dat nu ook dagelijks.

Raf Van Hoof

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN

‘In elk gezin zit kracht, zelfs op momenten dat het moeilijk gaat’

2014 was een scharnierjaar voor het Vlaamse beleid rond jeugdhulp en gezinsondersteuning. Het decreet integrale jeugdhulp trad in werking en de eerste Huizen van het Kind werden mogelijk. De hervormingen hadden vele doelen, maar vonden niet toevallig in dezelfde periode plaats. Gezinnen moeten voortaan makkelijk de weg vinden naar ondersteuning en wie ze vraagt, is niet langer ‘bijzonder’. Want elk gezin kan op een bepaald moment met vragen zitten of tegen zijn grenzen aanlopen. Een laagdrempelig ondersteuningsaanbod, dat varieert in intensiteit maar beschikbaar is wanneer de nood er is, daar draait het om.

In elk gezin zit kracht, zelfs op momenten dat het moeilijk gaat. Het decreet integrale jeugdhulp zet op die kracht in, maar net daarom is het belangrijk dat de juiste hulp tijdig kan starten. De nadruk op intersectorale samenwerking maakt dat er verschillende partijen hulp kunnen bieden. In de jeugdhulp wil het project ‘één gezin – één plan’ ertoe aanzetten om met alle betrokkenen samen te werken aan één gezinsplan: het gezin zit aan het stuur en de kloof tussen gezinsondersteuning en laagdrempelige hulp wordt overbrugd. Vanuit deze evolutie is het logisch dat de jeugdhulp daarnaast ook onderzoekt hoe ze mee vorm kan geven aan het continuüm tussen laagdrempelige gezinsondersteuning en gespecialiseerde hulpverlening.

Een Huis van het Kind staat dicht bij gezinnen met kinderen, het wordt gevormd door partners met een laagdrempelig aanbod, en is lokaal georganiseerd. Hierdoor beschikt het over een fijnmazige kennis van wat er aan ondersteuning beschikbaar is, ook buiten de hulpverlening. Denk aan een lokaal georganiseerde jeugdvereniging voor kinderen met een beperking of een project rond huiswerkbegeleiding. Ondersteuning gaat

immers verder dan hulpverlening. Het gaat ook over advies rond opvoedingsvragen, of informatie over verenigingen.

Dankzij de invoering van het decreet integrale jeugdhulp kunnen gezinnen en jongeren rechtstreeks een beroep doen op minder ingrijpende vormen van jeugdhulp. Dit haalde heel wat drempels weg, maar er blijft een capaciteitsprobleem en mensen weten ook niet altijd waar ze terecht kunnen. Als organisaties die jeugdhulp aanbieden partner worden in een Huis van het Kind, kunnen ze meer inzicht bieden in welke ondersteuning wel en niet mogelijk is. Ze kunnen hun expertise delen met de medewerkers van een Huis van het Kind, en zelf kunnen ze zich toeleggen op de meer specifieke vragen. Bovendien vinden ze door de Huizen van het Kind beter aansluiting bij de leefwereld van gezinnen.

De jeugdhulp kan haar aanbod ook breder inzetten, door trainingen voor medewerkers te geven, of door binnen een Huis van het Kind vormingen te organiseren voor ouders en/of jongeren. Zo'n groepsaanbod is veel minder ingrijpend, en soms even zinvol als de 'klassieke' jeugdhulp. Tot slot heeft de toenadering tussen jeugdhulp en de Huizen van het Kind niet alleen voordelen op lokaal vlak. Ook tussen de agentschappen is de meerwaarde van samenwerking duidelijk. Niet toevallig fuseerden Kind en Gezin en het agentschap Jongerenwelzijn intussen tot het nieuwe agentschap Opgroeien. Het kan er alleen maar voor zorgen dat we nog dichter bij de gezinnen staan, en nog beter in staat zijn om samen elk kind, elke jongere, elke ouder, te laten groeien.

Leen De Schuymer

1GEZIN, 1PLAN GENT

‘Je zet een belangrijke stap naar actie als je vertrekt vanuit de vraag wat je voor elkaar kan betekenen’

Jeugdhulp werkt niet geïsoleerd: we slaan bruggen naar andere organisaties en zij verwijzen op hun beurt naar ons door. Het is belangrijk om ook vanuit jeugdhulp toegang te hebben tot diensten die betekenisvol zijn in het leven van gezinnen, zoals vrije tijd en opvang, onderwijs, gezondheidszorg... Het gezin wordt daardoor binnen zijn context gezien, drempels om een beroep te doen op hulp kunnen worden verlaagd, en we hebben bij jeugdhulp kennis van minder intensieve vormen van ondersteuning.

Een goede instroom, doorstroom en uitstroom is een constant streven binnen de jeugdhulp, en de samenwerking met de Huizen van het Kind kan ons daarbij helpen. Een aantal moeilijkheden lijken echter wel inherent verbonden te zijn met die samenwerking.

- Binnen de jeugdhulp is er een positieve tendens naar meer vraaggericht werken. We stellen echter vast dat een deel van de gezinnen eenvoudigweg geen vraag stelt, ook al zijn noden zichtbaar. Dat maakt de koppeling van de Huizen van het Kind naar de (vrijwillige) jeugdhulpverlening niet evident.
- Door samenwerking kan iedereen zijn rol zuiverder opnemen: een jeugdwerker kan een jeugdwerker zijn, een hulpverlener een hulpverlener, enzovoort. Toch lukt dat niet altijd. Een gezin, een ouder, een kind, een jongere kijken immers niet naar welke pet je op hebt, ze vragen zich vooral af of je oké lijkt.
- Verder zijn er heel wat verzuchtingen rond de toegankelijkheid. Het jeugdhulplandschap is zeer divers en er zijn vaak wachtlijsten: dat maakt het vaak moeilijk om vanuit het Huis van het Kind door te verwijzen.

Het ligt in onze aard dat we bij moeilijke situaties snel gaan oordelen over anderen, en wat ze wel of net niet deden. Net dan is het een kracht om onbevooroordeeld te luisteren, na te denken over wat je eigen meerwaarde kan zijn, en te bekijken hoe je knelpunten samen kunt op lossen. Twee voorbeelden uit Gent:

1. In Nieuw Gent, een Gentse wijk met heel wat armoede, zijn jeugdwerk en buurtsport actief. Soms zien ze er noden voor kinderen of jongeren, maar het valt op dat er in deze buurt weinig vragen naar (vrijwillige) jeugdhulp doorstromen. Het zorgt voor druk op jeugdwerkers en ongenoegen over de jeugdhulp. Na diverse intervisies, waarbij jeugdwerk en jeugdhulp samen aan tafel zaten, ontstond een open dialoog. Jeugdwerkers en hulpverleners komen er nu samen, onder impuls van de sociale regisseur, en experimenteren om jeugdhulpexpertise dichter bij gezinnen en jeugdwerkers te brengen.

2. Op diverse platformen worden bezorgdheden rond gezinnen gedeeld. Om de ernst van die ongerustheid in te schatten, kan je het best met het gezin aan tafel zitten. Omdat professionals het effect op de vaak broze relatie met het gezin vrezen, vraagt dit om goede omkadering. Als dat niet gebeurt, zien we dat professionals vaak vrij alleen staan, en enigszins verlamd worden. Het Gents overleg rond gezinnen in een precaire verblijfsituatie neemt vanuit die vaststelling het initiatief tot intervisies tussen partners van Huis van het Kind Gent en medewerkers van gemandateerde voorzieningen. Het respect voor de verschillende perspectieven van waaruit met gezinnen wordt gewerkt, biedt een verbindend kader.

Deze voorbeelden illustreren de nood aan verbinding tussen partners binnen de Huizen van het Kind en binnen jeugdhulp. Ze tonen ook dat je een belangrijke stap naar actie kunt zetten als je vertrekt vanuit de vraag wat je voor elkaar kan betekenen.

Kinderen en jongeren aan het woord

Bas Popelier,
kinderburgemeester Izegem,
12 jaar

“Bij ‘Huis van het Kind’ denk ik aan een mooie plaats waar alle kinderen en jongeren terecht kunnen.”

“Kinderen moeten de weg kunnen vinden naar het Huis van het Kind en geen drempelvrees hebben.”

“Luisteren naar kinderen is belangrijk. Bijvoorbeeld op de kindergemeenteraad.”

“We willen graag een plek om te kunnen chillen met onze vrienden, misschien kan dat Huis van het Kind daar wel bij helpen om zo’n plek te zoeken.”

Kim, 16 jaar

“Het is moeilijk om een vakantiejob te vinden, zeker als je nog maar 15 jaar bent. Kan Huis van het Kind die zoektocht vergemakkelijken? Zo leren jongeren namelijk ook al werken.”

Ahmed, 15 jaar

“Om meer jongeren naar het Huis van het Kind te krijgen, is promotie belangrijk. Een YouTube filmpje met tekeningen of een affiche, maar dan wel eentje die onze aandacht trekt. En social media natuurlijk.”

Raïsa, 16 jaar

Zet de deur wide open voor kinderen

Kinderen en jongeren voelen situaties haarscherp aan. Ze vragen om hen vaker te betrekken bij beslissingen die hun leven beïnvloeden. Hun blik opent vaak andere wegen om tot oplossingen te komen. Ze willen mee de touwtjes in handen nemen als het over hun leven gaat. Kinderen en jongeren hebben het recht om gehoord te worden.

‘Er is nog werk aan de winkel om kinderen overal écht te horen’

Kinderen en jongeren kloppen bij het Kinderrechtencommissariaat aan om raad en hulp. Weg van het grote publiek vertellen ze hun ervaringen. Vaak is het een vraag om meer gehoord te worden, bijvoorbeeld op school.

Ze snappen niet waarom ze van school gestuurd worden. Of ze voelen dat ze meer ondersteuning nodig hebben zodat ze ook met hun beperking een secundair diploma kunnen halen.

Ook ouderschap en opvoeding zijn terugkerende thema's die vragen rond de rechten van kinderen oproepen. Donorkinderen zijn op zoek naar informatie over hun donovader. Adoptiekinderen willen weten of we hen kunnen helpen in hun zoektocht naar hun biologische

ouder. Kinderen wiens ouders scheiden, zoeken steun als ze hun verhaal aan de familierechter gaan vertellen. Ook vragen over 'ouderschap en kinderrechten' komen ieder jaar terug. Ouders zijn op zoek naar juridische kapstokken die hun opvoedingsbeslissing kunnen onderbouwen. Ze hopen dat het Kinderrechtenverdrag dit hen kan bieden. Kinderen en jongeren zoeken houvast om beslissingen van hun ouders in vraag te stellen of bespreekbaar te maken. Ouders en kinderen worstelen met de grens tussen ouderlijk gezag en de rechten van kinderen. Wat betekenen de rechten van kinderen thuis? Hoe verhouden die rechten zich tot het ouderlijk gezag? Vooral straf, privacy, inspraak en geweld komen aan bod.

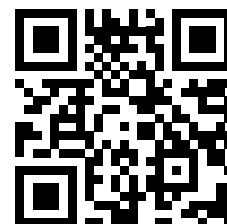
Wij geven informatie en adviezen vanuit kinderrechtenperspectief. Dat doen we door de verschillende zienswijzen te verhelderen en suggesties te doen om spanningen tussen ouders en kinderen bespreekbaar te maken. Maar niet alle vragen houden een mogelijke schending in van de rechten van kinderen. Vaak zijn ouders op zoek naar bevestiging en ondersteuning in hun belangrijke opvoedingstaak. Dan is het belangrijk dat we ouders, kinderen en jongeren begeleiden naar laagdrempelige diensten en organisaties met expertise over opvoedingsvragen.

De Huizen van het Kind met hun vele partners zijn daarbij een ideale startplek voor gezinnen.

We stellen vast dat dit aanbod broodnodig, maar nog altijd veel te weinig bekend is. Misschien trap ik met deze suggestie een open deur in, maar het is zeer belangrijk dat deze deur altijd open blijft, ook voor kinderen en jongeren zelf. Het Huis van het Kind, met de Opvoedingswinkel, de Opvoedingslijn en andere partners, zijn dé experts in het luisteren naar alles wat baby's, kinderen en jongeren aangaat. Deze professionals zoeken dagelijks naar manieren om nog meer gehoor te geven aan kinderen en jongeren. Want ze weten dat échte aandacht vraagt dat je je kan openstellen voor verandering: 'Real listening (to children) is a willingness to let the other person change you.' (Alan Alda)

Caroline Vrijens,
kinderrechtencommissaris

Caroline Vrijens stelde haar eerste jaarverslag voor als Vlaamse kinderrechtencommissaris in het Vlaams Parlement.

Link jaarverslag: <https://bit.ly/2YUX3oo>

Inspiratiegids werkingsprincipes

De bouwstenen en de werkvloer

Alle gezinnen ondersteunen door samen te werken: dat is waar het om draait in de Huizen van het Kind. Het betekent ook dat vele handen en hoofden zich engageren voor één doel, en dan kan het helpen als je een aantal werkingsprincipes voor ogen houdt. Waar wil je naartoe, welke visie staat centraal en hoe werk je die concreet uit? In deze Inspiratiegids vind je alle bouwstenen, én heel wat voorbeelden van op de werkvloer.

OPROEP!

We weten dat we nog heel wat inspirerende voorbeelden missen. Daarom verzamelen we de komende maanden sterke praktijken die we zullen publiceren op de webpagina. Heb jij een mooi voorbeeld, laat het ons dan zeker weten. Zo bouwen we samen verder aan een Inspiratiegids Huis van het Kind.

Wat hebben we hier nodig?

AANSLUITEN BIJ LOKALE NODEN

Bij de lokale uitbouw van je Huis van het Kind moet je eerst en vooral één uitgangspunt voor ogen houden: het welzijnslandschap en de actoren in de gezinsondersteuning zijn in elke gemeente anders, en ook de noden van gezinnen kunnen verschillen van locatie tot locatie. Door aan te sluiten bij de lokale noden van gezinnen en bij het lokale sociaal beleid krijgen de Huizen van het Kind in Vlaanderen en Brussel kleur. De kern is dezelfde van De Panne tot Hamont-Achel, de uitwerking en invulling zijn couleur locale. In het ene Huis van het Kind is er vooral een aanbod voor jonge kinderen, een ander werkt samen met de jeugddienst een aanbod uit voor ouders van tieners. Op de ene plaats wordt sterk ingezet op kinderarmoedebestrijding, op de andere richten ze zich op onderwijs. Maar hoe kom je nu te weten wat er in jouw huis moet gebeuren? Ook dat is voor elk Huis van het Kind een nieuwe zoektocht, al kunnen goede voorbeelden wel helpen.

Inspirerende voorbeelden:

1. Een vruchtbaar rondetafelgesprek in Geraardsbergen

Geraardsbergen is een uitgestrekte gemeente van 33.000 inwoners, met veel kansarmoede, vooral in het centrum van de stad. Op een bepaald moment liep het kansarmoedecijfer op tot 21 procent. Dat was het signaal voor het bestuur om met maatregelen te komen, waarbij ook volop werd ingezet op het potentieel van het Huis van het Kind. Er kwam een rondetafelgesprek om de situatie in kaart te brengen en concrete voorstellen te verzamelen. Driekwart van de huidige werking van het Huis van het Kind is daaruit ontstaan. Andere acties die toen zijn ontwikkeld, zijn het schoolkostenfonds, de taalcoaches en de buddy's voor gezinnen. Ondertussen is het kansarmoedecijfer wat gezakt, naar 18 procent, en volgens de medewerkers heeft het Huis van het Kind daar zeker mee een rol in gespeeld.

2. Een Kangoeroe-plek voor aanstaande ouders in Roeselare

In Roeselare bekijken ze nieuwe projecten en subsidieaanvragen binnen preventieve gezinsondersteuning met de stuurgroep. De partner die de aanvraag doet, toont de nood aan, de stuurgroep geeft richting aan het project: die geeft onder meer het advies om relevante actoren te betrekken. Zo groeit er van bij de start een draagvlak en geraken de partners al snel betrokken bij een nieuwe aanbod. Een voorbeeld: de gezinsondersteuner van Kind en Gezin en de verantwoordelijke van het ontmoetingsproject voor baby's en peuters merkten dat toekomstige ouders nood hadden aan ontmoeting. Ze stelden hun idee voor aan de ruimere groep van partners binnen de perinatale gezinsondersteuning. Het project kreeg vanuit die groep (het 'perinataal netwerk') verder vorm en werd

ingediend als een 'Elk-telt-project'. Jaarlijks kent Stad Roeselare onder die noemer subsidies toe aan projecten die gelijke kansen bevorderen en die in samenwerking tot stand kwamen. De jury kende subsidies toe en het project ging heel snel van start. Dat was de start van De Kangoeroe, een ontmoetingsplek voor aanstaande ouders. Partners werken enthousiast mee aan de bekendmaking, omdat ze het gevoel hebben dat het project ook beetje van hen is.

3. De coördinator luistert in Erpe-Mere/Lede

De sterkte van het Huis van het Kind in Erpe-Mere/lede is dat het snel inspeelt op signalen van partners. De coördinator stemt af, brengt mensen samen en overtuigt het lokaal bestuur. Zo gaven de scholen en Welzijnsschakel de nood aan huiswerkbegeleiding aan. Hiervoor hebben ze een specifieke werking (de 'Katrolwerking') opgestart.

4. Asse vraagt ouders wat ze willen

Bij de start van het Huis van het Kind werden de noden onderzocht, onder leiding van de VVSG. Een jaar lang was een ervaringsdeskundige armoede aan de slag om ouders te bevragen. Ook een algemene bevraging van ouders staat nog op de planning, zodat alle doelgroepen worden bereikt. Bovendien brengt een bredere bekendmaking het Huis van het Kind ook in contact met meer gezinnen, die dan vaak spontaan hun vragen en noden kenbaar maken. Rond de noden ontstonden werkgroepen, maar die zijn gaandeweg veranderd: zodra projecten goed lopen, worden ze minder noodzakelijk. Tegelijk rezen er gaandeweg nieuwe noden, waardoor weer andere organisaties op de voorgrond zijn gekomen. Doordat de focus in Asse ligt op aanstaande ouders en gezinnen met jonge kinderen (tot zes jaar) zijn ook meer ziekenhuizen, vroedvrouwen en gynaecologen betrokken als partners. Omdat andere partners zo minder aangesproken worden, werkt het Huis van het Kind nu onder meer rond de vraag hoe ze de secundaire scholen kunnen betrekken.

5. Huis en school vinden elkaar in Sint-Katelijne-Waver

Een paar kinderen die enkel Portugees praatten, zouden starten in een school in Sint-Katelijne-Waver. In het Huis van het Kind kenden ze een andere school die veel ervaring had met kinderen en gezinnen die geen Nederlands praatten, en dus brachten ze beide scholen met elkaar in contact. Het is een van de vele momenten waarop het Huis van het Kind samenwerkt met scholen: zij helpen, maar krijgen daar ook veel voor terug. Zo worden ook locaties gedeeld, en gebruikt men bijvoorbeeld ruimte van de scholen voor de vakantiewerking. Het maakt een groot verschil dat de coördinator ook het flankerend onderwijsbeleid van de gemeente trekt, en dat dit domein in hun Huis van het Kind ingebed is, net als de buitenschoolse

kinderopvang, kinderarmoedebestrijding en het breed jeugdbeleid. Die expertise maakt de samenwerking makkelijker. De scholen zien ook een voordeel in de samenwerking: hoe beter men hen kent bij het Huis van het Kind, hoe vlotter ook de ondersteuning vanuit de gemeente kan gebeuren. Dat bestuur krijgt dan immers heldere informatie over waar de noden van de scholen liggen. Verder heeft het Huis van het Kind ook een grote doorverwijsrol. Het heeft contact met alle welzijnsorganisaties uit de regio, dus als een school met vragen zit rond bijvoorbeeld het geestelijk welzijn van hun leerlingen, dan kunnen de medewerkers mee nadenken over wie hen kan ondersteunen.

6. Een alerte speelpleinanimateur in Mortsel

Op een bepaald moment geraakte een animateur van de speelpleinwerking in gesprek met de buurtmonitor. Die wilde graag weten hoe het brengen en afhalen op het speelplein verliep om – indien nodig – ook linken te kunnen leggen met kwetsbare mensen uit de buurt. De animateur vertelde het verhaal van een jongetje in de groep dat moeilijk gedrag vertoonde. 's Avonds werden de ouders daarover aangesproken, waarop zij reageerden dat ze het zelf ook heel moeilijk hadden met het gedrag van hun zoon. Naar aanleiding daarvan gaven de mensen van de opvoedingswinkel aan de monitoren van de speelpleinwerking een mini-opleiding over hoe omgaan met moeilijk gedrag. Dat gaf de monitoren ook rust in de omgang met de ouders: ze konden nu beter uitleggen hoe ze met de kinderen waren omgegaan en waarom. En daar gaat het in de praktijk vaak over: mensen zitten samen, en spelen in op de signalen die ze opvangen. Datzelfde voorval werd besproken op de stuurgroep van het Huis van het Kind, waarop de opvoedingswinkel een vormingspakket over het thema voorstelde en de mogelijkheid tot vorming aanbod aan de partners. en de mogelijkheid tot vorming aanbod aan de partners.

7. Afstemmen op de buurt in Deurne-Noord

In Deurne-Noord proberen ze het aanbod zoveel mogelijk op de buurt af te stemmen. Een gebruikersgroep kan bovendien mee aangeven wat ze nodig hebben in het Huis van het Kind. Tegelijk moet het Huis zelf ook wel keuzes maken, zonder aan schijnparticipatie te doen. Soms merken ze immers dat ze dingen doen op vraag van de buurt en dat daar dan niet zoveel volk op af komt. Dat kan dan aan verschillende factoren liggen: het weer, het feit dat ouders op dat moment met heel andere dingen bezig waren... Soms schrijven mensen zich in, maar komen ze niet opdagen. Toch blijven de medewerkers luisteren naar de stem van de gebruikers via bevestigingen. Ook via het onthaal zijn er nog extra bevestigingen om te achterhalen of de mensen het Huis kennen, of ze tevreden zijn met het aanbod, enzovoort. Met die resultaten gaan de medewerkers dan aan de slag.

Verwacht in het voorjaar van 2020

Na een projectoproep van minister Vandeurzen gingen zes buurtgerichte netwerken aan de slag met de 'proeftuinen'. Bedoeling is om kennis te verzamelen over de betekenis van buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen. Momenteel maken de zes proeftuinen een nodenanalyse en schrijven ze een bondige en concrete handleiding. In die handleiding werken ze de eerste stappen uit van een zelfevaluatietraject, met onder meer een degelijke nodenanalyse vanuit de doelgroep.

'Een huis van het kind mag niet zomaar een praatbarak zijn: je moet vooral overleggen en nadenken over wat je kunt betekenen voor kinderen en gezinnen.'

– Hester Hulpia en Liesbeth Lambert

Genoeg voor iedereen

PROPORTIONEEL UNIVERSALISME

Proportioneel universalisme is een vertrouwd begrip binnen de Huizen van het Kind, maar wat betekent het ook weer? Heel beknopt komt het hierop neer: de dienstverlening is voor iedereen (universeel) en ze varieert in schaal en intensiteit (proportioneel). We ontleen het begrip aan de strategische aanpak van gezondheidsongelijkheid: daar werd het ontwikkeld op basis van praktijkonderzoek naar wat het best werkt. Een proportioneel universele dienstverlening steunt op een mensen- en kinderrechtenspectief en vertrekt van de diversiteit in de samenleving en de verscheidenheid aan noden. In de praktijk blijft het vaak een – boeiende – evenwichtsoefening om kwetsbare gezinnen te ondersteunen en toch ook een warme plek te blijven voor alle gezinnen.

Inspirerende voorbeelden:

1. Hokjes slopen in de Antwerpse Pothoek

In de Pothoek wonen heel wat gezinnen met veel noden. Er zijn dan ook veel partners (zoals het OCMW en het Inloopteam) die voor deze gezinnen werken. Daardoor dreigde het Huis van het Kind weleens over te komen als een huis van het probleemkind. Samen maakten de partners werk van de beeldvorming. Ze gingen bijvoorbeeld anders communiceren, en vervingen de slagzin 'heb je een vraag over opvoeden' door een nieuwe: 'het huis van het kind, een warme plek voor gezinnen'. Er zijn geen aparte ingangen meer per aanbod: alle deuren staan open, zodat alle aanbod beschikbaar is voor iedereen.

2. Niemand moet zich een uitzondering voelen in Roeselare

Een aantrekkelijk aanbod voor iedereen en meer doen voor wie meer nodig heeft: het is ook de kern van het Huis van het Kind in Roeselare. Een concreet voorbeeld is de babytheek: die is er voor iedereen, maar kwetsbare ouders krijgen wel andere voorwaarden. Binnen het Huis van het Kind werken ze hard aan toegankelijkheid, zodat niemand zich een uitzondering voelt. Wel merken ze dat het niet altijd eenvoudig is om duidelijk te maken dat ze er voor iedereen zijn, maar dat ze tegelijk volgens behoefte werken.

3. Ontmoetingsruimte wordt smeltkroes in De Haan

Door het proportioneel universalisme te integreren binnen de werking, merken ze in De Haan dat ze gezinnen bereiken met verschillende socio-culturele achtergronden. Zo is de ontmoetingsruimte van het Huis van het Kind, de Kelle, een smeltkroes van culturen en sociale achtergronden. Iedereen is er evenwaardig en vindt op zijn manier aansluiting bij het activiteitenaanbod. Grootouders, toeristen, modale gezinnen, kwetsbare gezinnen, allochtone gezinnen: ze nemen samen deel aan de activiteiten. Het mooie hiervan is dat het inclusieve concept voor iedereen verrijkend werkt.

4. De rechtenverkenners van Geraardsbergen, Ninove en Denderleeuw

In Geraardsbergen, Ninove en Denderleeuw zijn drie Huizen van het Kind betrokken bij het project 'Meer kinderkansen'. Dat project houdt in dat er twee 'rechtenverkenners' langsgaan bij alle gezinnen met kinderen tot drie jaar die daarom vragen. Ze hebben checklists ontworpen waarop staat waar gezinnen recht op hebben, en aan de hand daarvan gaan ze na van welke ondersteuning de gezinnen al gebruikmaken. Bij kwetsbare gezinnen wordt iets dieper ondersteund: daar kunnen de rechtenverkenners bijvoorbeeld meegaan naar diensten om papieren in orde te brengen of ondersteunen ze

uitgebreider wanneer er online zaken moeten worden aangevraagd. Wanneer het gezin nood heeft aan meer ondersteuning, kan het aantal huisbezoeken worden opgetrokken of kunnen de rechtenverkenner doorverwijzen naar andere vormen van ondersteuning. Gezinnen moeten zelf de vraag stellen, maar diensten als Kind en Gezin of onthaalouders weten van het bestaan van het project en maken ouders erop attent. Dit project loopt tot 2021; intussen wordt er gewerkt aan een systeem voor de automatische toekenning van rechten.

5. Het begint met een website in Heusden-Zolder

In Heusden-Zolder, waar bijna één kind op vijf kansarm is, wilden ze het rijke aanbod rond sport, cultuur en jeugd bekendmaken bij iedereen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare gezinnen. Ze merkten immers dat die kinderen die het meeste baat konden hebben bij dit aanbod vaak het moeilijkst de weg vonden. De website AAP (helpt de bewoners nu om op een eenvoudige manier het gepaste vrijetijdsaanbod en alle praktische informatie te vinden.

De website wordt breed bekend gemaakt, bij ouders, maar ook bij scholen en welzijnsorganisaties, maar een website alleen is niet genoeg. Daarnaast zijn er andere acties om het vrijetijdsaanbod beter te ontsluiten voor kwetsbare gezinnen.

Zij krijgen extra steun door middel van huisbezoeken, waarbij er ook aandacht kan zijn voor andere levensdomeinen. Er worden financiële tussenkomsten voorzien, en voorbehouden plaatsen voor gezinnen. Dit vraagt om een vlotte samenwerking tussen gemeente en OCMW, en een sterke verbinding tussen de beleidsdomeinen in de gemeente.

6. Eeklo verlegt (en sloopt) grenzen

Opvoeden en opgroeien, gezondheid en het versterken van de sociale cohesie zijn universele thema's. Elke ouder heeft er weleens vragen over, maar vaak bereiken initiatieven slechts een deel van de doelgroep: omdat de informatie niet doorstroomt en het aanbod niet op maat is van alle ouders.

Het Huis van het Kind Eeklo timmert al een viertal jaar aan de weg voor een toegankelijk aanbod, en het proportioneel universalisme is hierbij een belangrijke leidraad. Door de jaren heen zijn heel wat drempels overwonnen. Dat kon onder meer dankzij een brede samenwerking met Wijkcentrum de Kring, een vereniging waar armen het woord nemen, en het OCMW. Zo kon het Huis van het Kind grenzen verleggen – én wegnemen – zowel op het vlak van de bekendmaking van initiatieven (outreaching, laagdrempelig en aanklampend) als op het vlak van de uitwerking.

Meer informatie, duiding en praktijkvoorbeelden

In 2017 stond het EXPOO-congres in het teken van proportioneel universalisme.

Het volledige verslag en een uitgebreide themapagina vind je terug op:

<http://expoo.be/themas/proportioneel-universalisme>

Meedoen en meepraten

PARTICIPATIE

Participatie is een begrip dat vele ladingen dekt. In essentie gaat het erover dat mensen mogen, willen en kunnen deelnemen aan de vele processen en activiteiten in de samenleving. Bij de Huizen van het Kind gebruiken we vaak de invalshoeken 'deelnemen' en 'deelhebben'.

'Deelnemen' betekent dat ouders, kinderen en gezinnen meedoen aan activiteiten of gebruik maken van een dienst. De focus ligt op de toegankelijkheid van het aanbod. Acties om participatie te verhogen, zijn dan gericht op het wegnemen van drempels, maar stellen het aanbod zelf weinig in vraag. Binnen deze benadering passen inspanningen om potentiële gebruikers beter te informeren, hen te bevragen en het aanbod gerichter bekend te maken.

'Deelhebben' houdt in dat ouders, kinderen en gezinnen mee de beslissings- of realisatieprocessen vormgeven. Ze zijn mede-eigenaar van het aanbod, en de focus verschuift naar betekenisgeving en cocreatie. Acties om de participatie te verhogen, zijn gericht op de dialoog met de nog niet bereikte doelgroep: hoe kun je meer betekenen voor de gezinnen die je zelden of nooit ziet?

Inspirerende voorbeelden:

1. De kracht van bonnetjes in Zemst

Het Huis van het Kind in Zemst maakt het aanbod op veel verschillende manieren toegankelijk voor iedereen. Er is een stevige samenwerking met de armoede-organisatie Bindkracht, en ook de samenwerking tussen partners groeit. Zo zetten de Gezinsbond en de inclusieve kinderopvang zich nu samen in om de baby-oppas toegankelijk te maken voor gezinnen met een kindje met specifieke behoeften. Verder is er ook een zeer geëngageerde vrijwilligersploeg, die gezinnen vertelt over de activiteiten van het Huis van het Kind, die de pampersbank promoot...

Het aanbod is zo veel mogelijk gratis en als er een betalende activiteit is (zoals EHBO) dan wordt die kost in alle discretie weggelaten voor kwetsbare gezinnen. Gezinnen die in begeleiding

zijn, krijgen een enveloppe met bonnetjes die ze op een evenement kunnen besteden, bijvoorbeeld bij de afterschoolparty, bij foodtrucks... Dat werkt drempelverlagend omdat de zorg over wat dat allemaal moet kosten dan wegvalt.

Feedback krijgen ze bij het Huis van het Kind momenteel al vaak van ouders na de activiteiten: ouders kunnen bij een hapje en drankje achteraf vertellen hoe het voor hen was. Daarnaast is er ook een burgerpanel in de maak voor het Huis van het Kind.

Tenslotte is ook een vast, vertrouwd gezicht ontzettend belangrijk binnen dit Huis van het Kind: dat wekt vertrouwen en maakt het voor ouders vaak makkelijker om een vraag te stellen.

2. Netwerken tussen de groenten in Erpe–Mere /Lede

Via Landelijke Kinderopvang is een opvoedingsconsulente zeven uur per week beschikbaar. Zij werkt sterk outreachend, via de scholen en Welzijnsschakels. Door haar low profile aanwezigheid op bijvoorbeeld de fruit- en groenteverkoop komt ze in contact met ouders, zodat ze op het einde van de dag al met een paar mensen een afspraak heeft gemaakt voor een gesprek. Vorig jaar kreeg dit spreekuur opvoedingsondersteuning de trofee voor laagdrempeligheid van Welzijnsschakels.

3. Flyers nalezen in Asse

In Asse zijn er veel gezinnen met een andere culturele achtergrond en thuistaal. Ze werken dan ook nauw samen met de dienst Integratie om de toegankelijkheid te vergroten. Alle flyers en alle info die ze lanceren, worden nagelezen op begrijpbaarheid. Op de website proberen ze ervoor te zorgen dat iedereen zich herkent.

4. Een huis met een inspraaktraject in Hamont-Achel

Toen er een fysiek Huis van het Kind zou komen, koos Hamont-Achel ervoor om dit samen met de burgers uit te werken: er werd een participatietraject opgestart. Burgers werden uitgenodigd op een focusgroep, en de gekende partners spraken mensen persoonlijk aan, zodat alle lagen van de bevolking betrokken waren. De thema's vrije tijd, welzijn en opvang kwamen het sterkst naar voren, waarbij mensen aangaven dat ze die graag gecombineerd zagen.

Het lokaal bestuur vond het belangrijk om bottom-up te werken, de vrijwilligers wilden hun projecten graag uitbouwen los van de politiek. Uiteindelijk werden er binnen het Huis een aantal werkgroepen opgericht aan de hand van de noden die door de burgers werden gesignaleerd, rond huiswerk, spelen, onthaal, diversiteit, jongeren en duurzaamheid.

Ondertussen zijn participatietrajecten gemeengoed geworden binnen de gemeente: er werd met de jongeren participatief gewerkt rond de verhuizing van het skatepark, met alle inwoners rond de uitbouw van het gemeentepark en recent rond het aanbod buitenschoolse kinderopvang, naar aanleiding van het nieuwe decreet.

5. Vrijwilligers bepalen mee het aanbod in De Haan

Ouders (ongeacht hun afkomst of sociale achtergrond) krijgen de kans om vrijwilliger te zijn binnen het Huis van het Kind. Deze vrijwilligers bieden zelf activiteiten aan, helpen met de bekendmaking, op beurzen en evenementen, binnen de speltheek. Zo bepalen ze voor een stuk het aanbod.

‘Er is veel vraag naar ondersteuning en er is ook een aanbod, maar die twee zijn niet altijd op elkaar afgestemd. Mensen lopen verloren. Een Huis van het Kind heeft net die meerwaarde dat het een laagdrempelige plek is waar gezinnen kunnen binnenstappen om een gepast aanbod te vinden.’

– Karla Van Leeuwen

Aan de slag met 'Ouders in huis'

De methodiekendoos 'Ouders in huis' biedt ondersteuning in het participatieproces dat je met ouders aangaat. Ze bevat twee concrete werkvormen om ouders een stem te geven in de werking van het Huis van het Kind: de thematische methodiek en de aanbodtoets.

1. Via de thematische methodiek denken ouders na over wat het Huis van het Kind voor hen kan betekenen. Wat zijn hun verwachtingen en behoeften rond het aanbod, welke suggesties hebben zij, hoe zien zij de rol van ouders in het Huis ?
2. Dankzij de aanbodtoets kun je, met behulp van pictogrammen, samen met ouders afoetsen in welke mate de dienstverlening en het aanbod afgestemd zijn op hun behoeften. Hoe toegankelijk is het aanbod, hoe toegankelijk zijn de dienstverleners, wat waarderen ouders en welke drempels ervaren zij?

'Kids in Huis' vormt hierbij de uitbreidingsset. Deze doos helpt teams op weg om te werken rond kinderpaticipatie en om met kinderen zelf aan de slag te gaan. Zo zitten er tools in voor zelfreflectie over kinderpaticipatie en om gesprekken met kinderen te ondersteunen.

Tot slot vind je in de doos nog wat ideeën om een positieve participatiecultuur uit te dragen in je gemeente.

Dit pakket is gratis te ontlene bij EXPOO. Je kan de methodiekendoos 'Ouders in Huis' en 'Kids in Huis' (beide samen) ook aankopen voor 145 euro. Bij interesse kan je een mail sturen naar info@expoo.be

**'Ouders echt ondersteunen, is zeggen:
'Wij zijn samen verantwoordelijk.'
En het is vragen: 'Wat wil je dat wij doen?'**

– Michel Vandenbroeck

Meer informatie, duiding en praktijkvoorbeelden vind je op de themapagina expo.be/themas/participatie

Lijm in tijden van versnippering

GEÏNTEGREERD WERKEN

Uit internationaal onderzoek weten we dat je met een versnipperde dienst- en hulpverlening niet langer tegemoet kunt komen aan de vragen van ouders binnen een complexe maatschappelijke context. Vandaar dat we inzetten op geïntegreerd en holistisch werken. Dat betekent dat je aandacht hebt voor ouders en kinderen in al hun aspecten, en het vereist een verregaande samenwerking tussen organisaties die expert zijn binnen verschillende levensdomeinen. Samenwerkingsverbanden zoals Huizen van het Kind en buurtgerichte netwerken kunnen dan ook echt het verschil maken als ze inzetten op die integratie.

Wordt verwacht

EXPOO werkt samen met het VBK aan een themapagina over dit onderwerp. We willen de inzichten, praktijken en instrumenten uit (internationaal) onderzoek bundelen en toegankelijk maken.

Inspirerende voorbeelden:

1. Loket wordt klein Huis in Sint-Katelijne-Waver

In Sint-Katelijne-Waver hebben ze geen fysiek Huis van het Kind, wel een één-loket-functie. Dat is als het ware een klein fysiek Huis binnen het gemeentehuis, waar mensen aankloppen met allerlei vragen. Ze kunnen zich aanmelden aan het onthaal, met eender welke vraag. Intern is afgesproken dat iedereen de eerstelijnsvragen moet kunnen beantwoorden. Alle medewerkers zijn daar ook toe opgeleid, en af en toe wordt die kennis dan nog eens opgefrist. Voor de tweede lijn, met vragen die dan bijvoorbeeld gaan over betalingen, inschrijvingen of klachten over een bepaalde werking, is die aanpak niet evident: het vraagt dat je thuis bent in heel wat verschillende domeinen. Tegelijk leidt dat wel weer tot veel betere samenwerkingen; zo werkt men samen aan de rechtencheck voor gezinnen.

2. In de Voorkempen stoppen ze niet aan de gemeentegrens

Het Huis van het Kind Voorkempen is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten. Dat maakt dat de partners over de gemeentegrenzen heen werken, en dat het Huis van het Kind de hele regio bestrijkt. In 2019 besloten ze om een gemeenschappelijke visie te ontwikkelen over de thema's van het Huis van het Kind. Vervolgens is er een stand van zaken voor de regio opgemaakt en zijn er een aantal duidelijke doelstellingen voor de regio ontwikkeld. Die doelstellingen willen ze samen verwezenlijken tegen 2030. Op de oproep tot samenwerking hebben heel veel mensen enthousiast gereageerd.

3. Samenwerken van bij het onthaal in Mortsel

In Mortsel zorgt de stedelijke dienst Welzijnsregie ervoor dat thema's als kinderarmoede en kindvriendelijkheid in alle clusters van het stedelijk dienstenaanbod ter sprake komen en dat daarrond wordt samengewerkt. De aanzet voor die bredere samenwerking is gegeven door het Huis van het Kind. Op het gezinsoverleg waken de kinderkansencoördinator, de perinatale begeleider en maatschappelijk werkers samen over een goede doorstroom naar de werking van het Huis van het Kind. Ze kunnen ouders bijvoorbeeld verwijzen naar het Speelhuisje, waar ze elke week welkom zijn. Die speelruimte ligt naast het consultatiebureau van Kind en Gezin en doet dan ook dienst als wachtruimte voor de consultatie. De mensen van de buitenschoolse kinderopvang zitten ook op diezelfde verdieping. Die ruimtelijke organisatie maakt dat er als vanzelf al veel wordt samengewerkt, maar de brede kijk is er al van bij het onthaal. Als mensen zich daar melden met een vraag over kinderopvang, dan is het uiteraard in eerste instantie de bedoeling dat die opgenomen wordt door de mensen van die dienst. Maar als daar niemand aanwezig is, dan moeten de mensen van de zorgintake daar ook heel laagdrempelig info en folders over kunnen meegeven.

4. Iedereen is ambassadeur in Asse

Bij de dienst Integratie in Asse organiseren ze 'infopunten' in de buitenschoolse opvang, waar ouders met al hun vragen kunnen komen. Omdat daar ook vaak vragen rond kinderen aan bod komen, noemden ze zichzelf in een gesprek 'een soort van ambassadeur van het Huis van het Kind'. Dat vonden ze bij het Huis van het Kind dan weer zo mooi dat ze hierop door zijn gegaan. 'Iedereen ambassadeur' betekent zoveel als: er is altijd een link met het Huis van het Kind. Denk aan een medewerker op de technische dienst die iemand bijstaat rond een bouwaanvraag en iets opvangt als: 'Verbouwen met kinderen, da's stevig.' Of aan een loketbediende bij wie een bewoner zijn kindje komt registreren. Ook zij kunnen ouders helpen door op de website de eerste vragen te bekijken, en ze kunnen doorverwijzen naar het Huis van het Kind. Bij sommige diensten werkt het idee intussen heel goed: zij weten het Huis van het Kind goed te vinden. Ook de website wordt vaak bezocht, en er komen steeds meer opvoedingsvragen bij het Huis, vaak van mensen die zijn doorverwezen door andere diensten. Toch merken ze dat ze nog veel linken missen, en blijven sommige diensten/mensen nog vastzitten in het 'hokjesdenken'. Het is work in progress, zeggen ze zelf. Stapje per stapje iedereen meekrijgen in de visie, het aanbod blijven bekendmaken, tot echt iederéén ambassadeur is.

'Vroeger werkte iedereen meer op een eiland. Het is belangrijk dat er bruggen gebouwd worden. Voor ons is de kern van een Huis van het Kind samenwerken, de krachten bundelen tussen organisaties, zodat de kinderen en de gezinnen zich ondersteund voelen.'

– Hester Hulpia en Liesbeth Lambert

5. Een Koala met open armen in Hoboken

Koala in Hoboken is een samenwerkingsverband van verschillende partners: het Inloopteam, Huis van het Kind, Atlas vzw, basiseducatie, kinderopvang. Binnen het Huis van het Kind heb je dan ook nog eens heel wat partners: de opvoedingswinkel, een vroedvrouw, het regioteam Kind en Gezin, een spel –en ontmoetingsplaats... En dan zijn er ook nog de partners in de buurt, zoals de bibliotheek, scholen, het vrijetijdsaanbod, CAW, OCMW.

Centraal staat het engagement om verbindingen te creëren tussen ouder en kind, tussen gezinnen, tussen professionals en gezinnen, en ook tussen professionals onderling. Door de uitbreiding van het informeel en formeel netwerk kan je gezinnen versterken en hun keuzemogelijkheden vergroten. Je kunt informatie verspreiden, de competenties van gezinnen en professionals zichtbaar maken, en zowel praktische als emotionele ondersteuning bieden.

Een schets van hoe Koala in de praktijk werkt: de bijeenkomsten vinden plaats in het Huis van het Kind Hoboken, in samenwerking met inloopteam Zuidrand, Atlas VZW, Basiseducatie en de reguliere kinderopvang. Eerst is er een warm onthaalmoment waarbij ouders, kinderen en begeleiders de kans krijgen om elkaar te ontmoeten. Daarna volgt een interactiemoment tussen moeder en kind: ouders ervaren daar hoe ze kunnen inspelen op ontwikkelingsnoden van hun kinderen. Vervolgens vindt er een themagerichte groepsactiviteit plaats, en dan wordt er informele kinderopvang voorzien in een aangrenzende ruimte. Verder zijn er op regelmatige basis uitstappen naar andere organisaties en het dienstverleningsaanbod in het Huis van het Kind in de buurt. Tijdens die uitstappen kunnen gezinnen gebruikmaken van de reguliere kinderopvang. Voor die opvang is dan weer een wenbeleid uitgewerkt: ouders gaan er naartoe in groep, een ouder uit de reguliere kinderopvang deelt zijn ervaringen, er is individuele ondersteuning voor de administratie en de kinderen uit de reguliere kinderopvang spelen samen met de kinderen uit de Koala-groep, zodat ze elkaar leren kennen.

6. Het gebouw toont de weg in Schaarbeek

In Schaarbeek willen ze ouders graag een bredere, geïntegreerde dienstverlening bieden, zodat gezinnen op één plaats terecht kunnen voor alles wat ze nodig hebben om zich te ontplooiën. De bedoeling is de lokale informatie- en ondersteuningsplaats te zijn voor alle gezinnen, van de kinderwens tot op het moment dat de kinderen in de lagere school zitten en zelfs later.

Tijdens verschillende contactmomenten in het kinderdagverblijf vertelden ouders waar ze nood aan hadden. Dat ging van de behoefte aan ontmoetingen met andere ouders tot de nood aan een veilige buitenruimte om samen met hun kind te spelen. Als kinderdagverblijf organiseerde het Huis van het Kind al oudercafés, maar door samen te werken met andere organisaties konden ze die regelmatig en systematischer realiseren. Het plan is te evolueren naar een wekelijks aanbod van spel en ontmoeting.

De drempels zijn aanzienlijk verlaagd doordat de organisaties nu samenhuizen: het is veel makkelijker doorverwijzen naar een organisatie in hetzelfde gebouw. Bij de indeling en inrichting van het Huis van het Kind heeft men het de ouders bovendien makkelijker gemaakt om te zien wat en wie er allemaal aanwezig is. Als je voor de kinderopvang komt, passeer je op weg naar de leefgroep van je kind de polyvalente ruimte of de tuin waar een groepsactiviteit bezig is. Zo komen de bezoekers op een laagdrempelige en ongedwongen manier in contact met het andere aanbod.

‘Waar we van dromen, is een plek waar kinderen, moeders, vaders en andere opvoedingsverantwoordelijken kunnen komen en waar ze het gevoel hebben: dit is echt een plek voor mij. Waar het ruikt naar koffie en koffiekoeken. Waar er kinderstemmetjes te horen zijn. Waar je het gevoel hebt: hier ben ik thuis, hier ben ik welkom.’

– Hester Hulpia en Liesbeth Lambert

Nog meer voorbeelden

In het inspiratieboek voor gezinsondersteunende netwerken 'Huis van het Kind In-Zicht' (VB-JK-VCOK, Gent, 2017) beschrijven de auteurs Hester Hulpia en Liesbeth Lambert ook heel wat voorbeelden, zoals deze:

Geïntegreerd werken vanuit een gemeenschappelijke kernvisie

Huis van het Kind Zottegem vertrekt vanuit een kinderrechtendiscours. Vanuit dit kader zocht het partners: OCMW Zottegem werkt mee met de buitenschoolse opvang, de speltheek, de ontmoetingsruimte en de Katrol-werking (die opvoedingsondersteuning en huiswerkbegeleiding aan huis biedt). Ook het lokale team van Kind en Gezin, het consultatiebureau van Kind en Preventie, het CAW Aalst en CKG Zonneheuvel zijn partners.

Geïntegreerd werken door de samenstelling van partners

STORZO is een intergemeentelijke vzw van Zoutleeuw, Linter, Kortenaeken en Geetbets. Het Huis van het Kind heeft een holistische kijk op gezinnen. Ouders worden niet enkel aangesproken op hun ouderschap, er is plaats voor verschillende levensdomeinen van gezinnen: tewerkstelling, huisvesting, kinderopvang, vrije tijd, gezondheid en opvoeding. De inbedding in een vzw, die verschillende domeinen omvat, zorgt mee voor die integrale benadering.

Geïntegreerd werken door over levensdomeinen heen te kijken

Dilbeek heeft VONK, het ondersteuningsnetwerk voor gezinnen met jonge kinderen. Het is een samenwerking tussen Kind en Gezin, OCMW, CKG, Welzijnsschakel, CAW en de kinderopvang. Het netwerk zet sterk in op gezinnen in armoede. Met de begeleiding aan huis wil VONK hen integrale ondersteuning bieden. Het gaat om relationele ondersteuning, administratieve hulp, het verkennen van rechten, materiële steun en educatie.

Geïntegreerd werken door het bundelen van (werk)krachten

Huis van het Kind Leuven verdeelt de vragen die per e-mail of telefonisch binnenkomen over de verschillende medewerkers. Voordien beantwoordde enkel de opvoedingswinkel al deze vragen.

Internationale toolkit

Een goede samenwerking tussen organisaties maakt het verschil voor gezinnen, maar komt niet vanzelf tot stand. Het INTESYS-project onderzocht in vier pilootprojecten in Portugal, Italië, Slovenië en België welke de belangrijkste bouwstenen zijn om een kwalitatief partnerschap tussen verschillende lokale organisaties te realiseren. Het resultaat is een toolkit die interessante achtergrondinformatie bevat en inspirerende tools aanreikt om samen te werken. Je kunt de toolkit downloaden via:

europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/toolkit

Heb je ons al gezien?

COMMUNICATIE EN PROFILERING

Je Huis van het Kind bekend maken is belangrijk, maar het is vaak ook een uitdaging, waar je het best met alle partners samen werk van maakt. Vanuit Vlaanderen werden een aantal ondersteunende tools aangeboden die daarbij kunnen helpen. Denk maar aan de huisstijlgids, de publiekscampagne met video, posters, de online UIT-agenda... Grasduinen in dit aanbod kan op expoo.be/communicatie-en-profilering. Verder is het natuurlijk altijd inspirerend om even rond te neuzen bij andere Huizen: hoe pakken zij dat aan?

Inspirerende voorbeelden:

1. Persoonlijk contact in Lokeren

Er werden flyers ontworpen en verspreid in alle boekentassen van de basisscholen, via de kinderopvang, in de bibliotheek en ook op plaatsen waar ouders moeten wachten (huisarts, apotheek...). Omdat de respons beperkt bleef, nam het Huis van het Kind ook contact op met zoveel mogelijk ouders, op oudercontacten en op events waar gezinnen komen. Daarnaast werd geïnvesteerd in een goed aanbod, en ook in de contacten met partners die dat mee konden helpen verspreiden. Toen het Huis van het Kind in 2018 naar een nieuwe locatie verhuisde, met alle partners onder één dak, kreeg dat alles een stevige boost. Een uitdaging voor de nabije toekomst is de uitwerking van de website en Facebookpagina. Daarnaast willen ze in Lokeren verder zoeken hoe ze moeilijk bereikbare doelgroepen toch kunnen aanspreken.

2. Digitale kanalen in Wachtebeke

In Wachtebeke is er geen fysiek Huis van het Kind en de gemeente heeft ook geen consultatiebureau, maar wel een samenwerkingsverband met de consultatiebureaus van Lochristi en Zelzate. Er worden flyers verspreid via alle lagere scholen, de kinderopvang, de buitenschoolse opvang, de onthaalouders en de consultatiebureaus van de omliggende

gemeenten. Daarnaast wordt ingezet op digitale kanalen: het aanbod verschijnt in het tweemaandelijks gemeentelijke infoblad, de wekelijkse digitale nieuwsbrief en op de gemeentelijke website.

3. Een taalmap met pictogrammen in Antwerpen

Het Huis van het Kind Antwerpen Pothoek is één van de zeventien Huizen van de stad Antwerpen. De communicatie is een stadsbreed verhaal, en de niet-talige doelgroep is een uitdaging. Daarom ontwikkelde men een taalmap met pictogrammen en gescande documenten voor het onthaal.

4. Schoolpoortactie in Roeselare

In Roeselare wilde het Huis van het Kind de aandacht van de ouders vestigen op de extra dienstverlening die ze hadden voorzien: een website met een overzicht van het aanbod preventieve gezinsondersteuning, en een infopunt waar ouders terecht kunnen met vragen over hun kinderen. Aan de schoolpoort van iedere basisschool stonden elke woensdag- en vrijdagochtend twee medewerkers die de ouders kort aanspraken en hen een postkaart meegaven van het Huis van het Kind. Ze voorzagen ook een kop koffie en een goed zichtbare banner. Door zelf naar ouders te stappen, koos men voor een

warme benadering en kreeg het Huis van het Kind meteen ook een gezicht. Bovendien vonden de medewerkers aan de schoolpoorten als vanzelf een mix van gezinnen. Nog een voordeel was dat zo ook contacten werden gelegd met de leerkrachten en de directie. Nadeel was dan weer dat het zeer intensief was en ook veel vroeg van de medewerkers.

5. Een aparte werkgroep in Hoogstraten

In Hoogstraten werd bij de start van het Huis van het Kind een werkgroep bekendmaking opgericht. In eerste instantie richtte die zich vooral naar medewerkers van de partners en naar mogelijke doorverwijzers (zoals de scholen, gezinsverenigingen). Dat gebeurde onder meer via een gezamenlijk infomoment over de globale werking en het aanbod van de partners, gekoppeld aan een broodjesmaaltijd. Later is het halfjaarlijks forum of trefmoment ontstaan, waar ruimte is voor netwerken en participatie. Bij de brede bevolking werd het Huis van het Kind bekendgemaakt met diverse materialen (zoals een koelkastmagneetje en een snack-/ fruitbox) met het logo en de vermelding van de website. Er is ook een uitleenbaar infostandje, met een roll-up-banner en een rek met flyers en folders: dat kan zowel binnen de eigen werking als door partners, scholen... worden gebruikt. De bekendmaking verloopt uiteraard ook via diverse activiteiten als de geboortedrink, vormingsavonden, enz. Intussen zijn er ook sjablonen ontwikkeld om de communicatie intern - en waar mogelijk

ook extern - meer te stroomlijnen. Wat het effect daarvan is, wordt afgetoetst via een bevraging bij ouders in armoede, en bij ouders in het algemeen: vinden zij hun weg, is bepaalde info volgens hen overbodig, of missen ze nog iets?

6. De kartonnen huisjes van Merelbeke

Omdat het Huis van het Kind in Merelbeke geen fysieke locatie heeft, viel het niet mee om het bekend te maken bij de opvoeders en inwoners uit het werkingsgebied (Merelbeke-Melle). Liever dan te investeren in één folder over het netwerk en alle partners, wilde men de bewoners triggeren met korte informatiefolders, met een doorverwijzing naar de Facebookpagina: daarop valt dan nog meer informatie terug te vinden. Om dat aantrekkelijk te presenteren kwamen er tien kartonnen huisjes die telkens met een slinger met informatieve flyers werden afgewerkt. De huisjes worden bij verschillende partners geplaatst. De bedoeling is dat kinderen in de huisjes spelen, en erop kleuren en schilderen. Dat ze het 'Huis van het Kind kleur geven'. Voor de ouders zijn er stickers met de tekst 'Wie woont er in mijn huisje?' en een QR-code die leidt naar de Facebookpagina.

Verder krijgen ook de partners een belangrijke rol: als zij aan ouders kunnen uitleggen wat het Huis van het Kind precies is en doet, wordt de werking ook concreter.

'Mijn droom is dat het Huis van het Kind bekend is bij iedereen, en een stevige reputatie geniet als een huis van vertrouwen.'

– Karla Van Leeuwen

Blik op... Finland

Het thuisgevoel in het Family Center

In Finland maken ze sinds het einde van de jaren tachtig werk van een eigen model om gezinnen te ondersteunen: het Family Center. De inzet is breed, maar altijd gericht op kinderen, jongeren en ouders, zo schrijven onze Finse collega's.

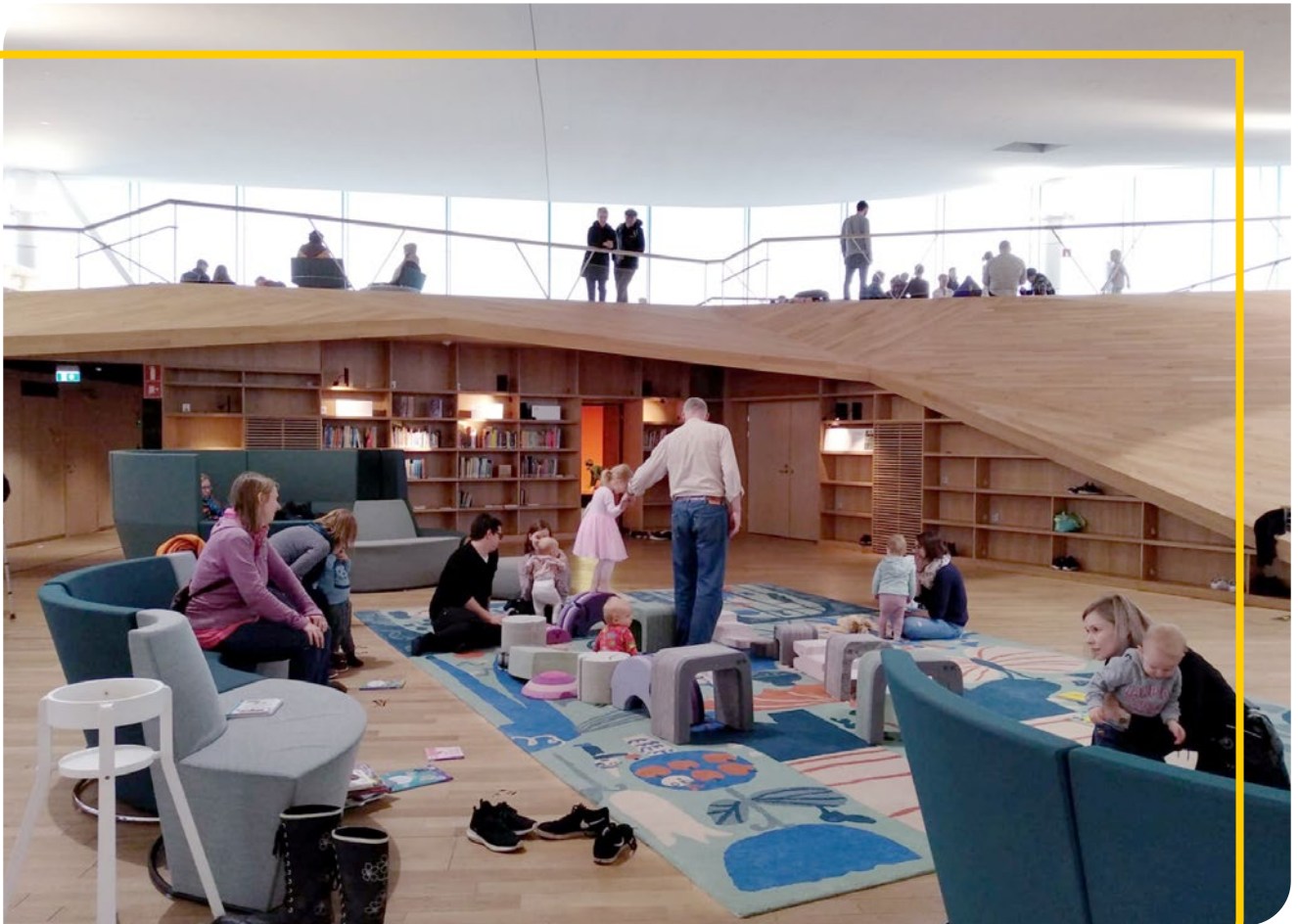
Marjatta Kekkonen,
Senior researcher, Finnish Institute
for Health and Welfare
Helsinki, Finland

Aan het eind van de jaren tachtig richtte de ngo Mannerheim League for Child Welfare een aantal centra op voor activiteiten die toegankelijk waren voor alle kinderen en gezinnen. Begin 2000 hebben de gemeenten laagdrempelige centra voor opvoedingsondersteuning ingericht. Vervolgens lanceerde het nationale FAMILY- project (2005-2007) het idee van een Family Center. Dat moest een geïntegreerd netwerk worden met universele diensten die vroege ondersteuning bieden op vlak van gezondheid, kinderopvang in combinatie met onderwijs, voor- en vroegschoolse educatie en welzijnsaanbod. In het begin ging de aanpak van die Family Centers nog alle kanten uit. Sommige centra focusten op gezondheidszorg, bij andere ging het vooral om opvang en onderwijs voor jonge kinderen. Ondertussen werden de centra hertekend en zijn het profiel en het aanbod nu ook duidelijker omschreven. Het kloppend hart van elk Family Center is de open ontmoetingsplaats.

Het DNA van de Family Centers: netwerken en ontmoeting

Het Finse model stoelt op een geïntegreerd geheel van diensten voor kinderen en gezinnen. Alle partners slaan de handen in elkaar om al zeer vroeg gezinnen optimaal te ondersteunen. Samen willen ze de gezondheid en het welbevinden van gezinnen bevorderen en groei en ontwikkeling ondersteunen. Zo krijgt elk gezin en elk kind de steun die het nodig heeft. Het aanbod is ruim. Het gaat van een aanbod voor zwangeren en kersverse ouders, over praktische steun bij het opvoeden zoals babysit en gezinshulp, gezinsondersteuning tot sociale diensten

en jeugdhulp. Het Family Center werkt bovendien samen met onderwijs, de sectoren cultuur en vrije tijd en indien nodig met gespecialiseerde medische zorg. Verder zijn er ook ngo's, lokale gemeenschappen en voorschoolse voorzieningen (ECEC) betrokken. Een belangrijk doel is een laagdrempelig knooppunt creëren waar gezinnen voor verschillende diensten terecht kunnen op één fysieke locatie of toch zeker bij een netwerk van diensten. Even centraal staan ontmoetingsmogelijkheden voor alle gezinnen, in een Family Center of door inloopactiviteiten in bestaande organisaties als familycafés of kinderopvang, of in de publieke ruimte van parken en speelpleinen.

Kinderen, jongeren en ouders centraal

Vrijwel alle gezinnen met kinderen maken gebruik van de preventieve gezondheidsdiensten die vanaf de zwangerschap worden aangeboden door kraamklinieken en consultatiebureaus.

Door dat grote bereik slagen de Family Centers erin om verschillende functies te combineren. Zowel gezondheids promotie als aandacht voor ouderschap en relatieondersteuning, maar ook ondersteuning voor ouders in scheiding of hulp voor gezinnen waar risico is voor huiselijk geweld.

De dienstverlening houdt rekening met de diversiteit van gezinnen, zoals migratieachtergrond. Men zet in op het vergroten van sociale cohesie, door de verbinding tussen ouders te stimuleren.

Omdat gezinnen vaak complexe noden hebben, versterkt het Family Center de samenwerking tussen alle domeinen. Het centrum kan ook op dezelfde locatie gevestigd zijn als de kindwereldzorgdiensten, die werken met kinderen, jongeren en gezinnen die in moeilijke omstandigheden leven. Het is de bedoeling om het aantal kinderen dat die diensten nodig heeft te verminderen, door de noodzakelijke ondersteuning vroeger te verlenen.

Kansen op ontmoeting

Soms zijn de activiteiten georganiseerd als individuele ontmoetingen tussen professionals en kinderen, jongeren en ouders. Daarnaast zijn er ook groepsactiviteiten, zoals de begeleiding in een kraamkliniek voor alle gezinnen die hun eerste kind verwachten, of ondersteuningsgroepen voor gezinnen met een eerste kind. Ontmoeting is hoe dan ook een belangrijk aandachtspunt. De ontmoetingsplaatsen verwelkomen alle kinderen, tieners en gezinnen op een evenwaardige manier. Hun sterkte is te danken aan professionals die kinderen, tieners en gezinnen ontmoeten en naar hen luisteren. Vanuit respect en participatie komen gezinnen in hun kracht te staan. Onderlinge verbindingen zijn het middel om gevoelens van eenzaamheid te verminderen.

Uitlaatklep voor ouders en kinderen

Ook in die open ontmoetingsplaatsen hebben de werknemers de nodige expertise om eventuele problemen bij individuele kinderen, tieners of ouders ter sprake te brengen. Gezinnen hebben vaak een uitlaatklep nodig om te praten over de groei en opvoeding van hun kind, het ouderschap, de relatie met de partner of tegenslagen zoals werkloosheid of financiële problemen. De ontmoetingsplaatsen bieden dus ook laagdrempelige ondersteuning in de vorm van kennis en expertise, begeleiding, welzijnszorg en hulp bij de toegang tot andere diensten. Veelbelovende voorbeelden zijn proefprojecten waarbij een verpleegkundige, een psycholoog, een gezinsbegeleider of een logopedist een bezoek brengt aan de open plaats. Gezinnen verwachten laagdrempelige diensten in toegankelijke gebouwen die vlot bereikbaar zijn. En met uitgebreide openingsuren, onder meer 's avonds. Vooral vaders stellen dat op prijs. Dat de meeste ontmoetingsplaatsen kinderen kansen bieden om te leren en spelen, vinden de ouders ook belangrijk. Allemaal stellen ze positieve contacten, gemeenschapszin en samenhang op prijs. Ook de mogelijkheid om vrijwilligerswerk te doen, vinden ze waardevol.

Nationale kwaliteitscriteria

De Family Centers kunnen worden georganiseerd door de regio's of de gemeenten. Op strategisch niveau stuurt een multidisciplinaire stuurgroep de centra aan. Het operationele leiderschap ligt in handen van de betrokken diensten. Verder zijn er nationale kwaliteitscriteria voor de activiteiten in de context van het Family Center. De criteria zijn een leidraad om open activiteiten te ontwikkelen die overeenstemmen met de doelstellingen van de ontmoetingsplaats. De criteria omvatten:

- **Integratie in het Family Center,**
- **Systematische werking,**
- **Coördinatie van activiteiten,**
- **Toegankelijkheid,**
- **Kamaraadschap en samenhang,**
- **Contacten en ondersteuning,**
- **Informatie over activiteiten**
- **Competentie en een professionele houding.**

Het evaluatiemodel voor de ontmoetingsplaatsen is gebaseerd op deze criteria. Dat kwam er in het kader van het project 'Focus on Families!', en op initiatief van de Central Union of Child Welfare in samenwerking met het Finse Instituut voor Gezondheid en Welzijn. In het najaar van 2019 werd het model in verschillende regio's getest. Zo verzamelde men nationale informatie over de kwaliteit van de ontmoetingsplaatsen, om ze nog beter af te stemmen op de toekomst en de noden van gezinnen.

Blik op... Noorwegen

Een 'hus' met verdiepingen

Zoals je in een huis verdiepingen hebt met een eigen functie, zo werkt het ook in het Familiens Hus. Afhankelijk van hun noden krijgen gezinnen een ander aanbod, zodat de medewerkers hen op maat kunnen begeleiden. Een bericht van onze collega's uit Noorwegen.

Mariann Bellika Hansen, Docent
Faculty of Health Sciences
UiT The Arctic University
Tromsø, Norway

Vroeger hadden ze het in Noorwegen over een gezinscentrum (Familiensenter), later sprak men ook van een gezinshuis (Familiens Hus). Momenteel worden deze twee termen min of meer door elkaar gebruikt voor een aanpak die is geïnspireerd op het Zweedse gezinscentrale model.

In Noorwegen zijn er 356 gemeenten, waarvan er 132 hun diensten volgens het model van het Familiens Hus organiseren. Dat model werd in 2002 in Noorwegen ingevoerd met de bedoeling om meer preventief te werken en een betere dienstverlening te bieden aan kinderen, jongeren en gezinnen. Een interdisciplinaire samenwerking tussen de verschillende diensten moest dat mogelijk maken.

Het doel van het Familiens Hus is het welzijn en de gezondheid van gezinnen te bevorderen, en de omstandigheden waarin kinderen en jongeren opgroeien te verbeteren. Dat doen de huizen door:

- **De fysieke, psychische en sociale uitdagingen voor kinderen in een vroeg stadium te identificeren**
- **Toegankelijke steun en maatregelen aan te bieden**
- **Ouders in hun zorgende en opvoedende rol te ondersteunen en te versterken**
- **Ervoor te zorgen dat het sociale netwerk van kinderen, jongeren en hun gezin verstevigd wordt**
- **Goede communicatie- en werkmethodes te ontwikkelen**
- **Een goede, gecoördineerde en interdisciplinaire dienstverlening voor de gebruikers te ontwikkelen**
- **Toegankelijk te zijn als ontmoetingsplaats op die plekken waar de mensen wonen**
- **Relevante informatie door te geven**

Het Noorse Familiens Hus omvat vele vormen van ondersteuning voor (aanstaande) ouders. Denk bijvoorbeeld aan de gemeentelijke gezondheidsdienst, opvoedingsondersteuning, praktische pedagogische ondersteuning, kinderopvang/open kleuterschool en preventieve diensten voor jeugdbescherming. De waaier is breed, en net als in Vlaanderen is er wel een algemeen concept, maar is de gemeente verantwoordelijk voor de implementatie. Er zijn dus heel wat verschillen op het vlak van partners, aanbod, naam...

De gemeentelijke diensten zijn wel altijd sterk gericht op samenwerking. Langzamerhand wordt het ook gebruikelijk dat de diensten die zich op kinderen en jongeren richten, ook een aanbod organiseren samen met de school en de medische diensten.

Het model wordt vaak geïllustreerd als een huis met drie verdiepingen, waar de verschillende initiatieven activiteiten plaatsvinden. Uiteraard gaat het dan niet om verdiepingen die letterlijk in het Familiens Hus zijn voorzien.

Tweede verdieping — **Geïndiceerde initiatieven**

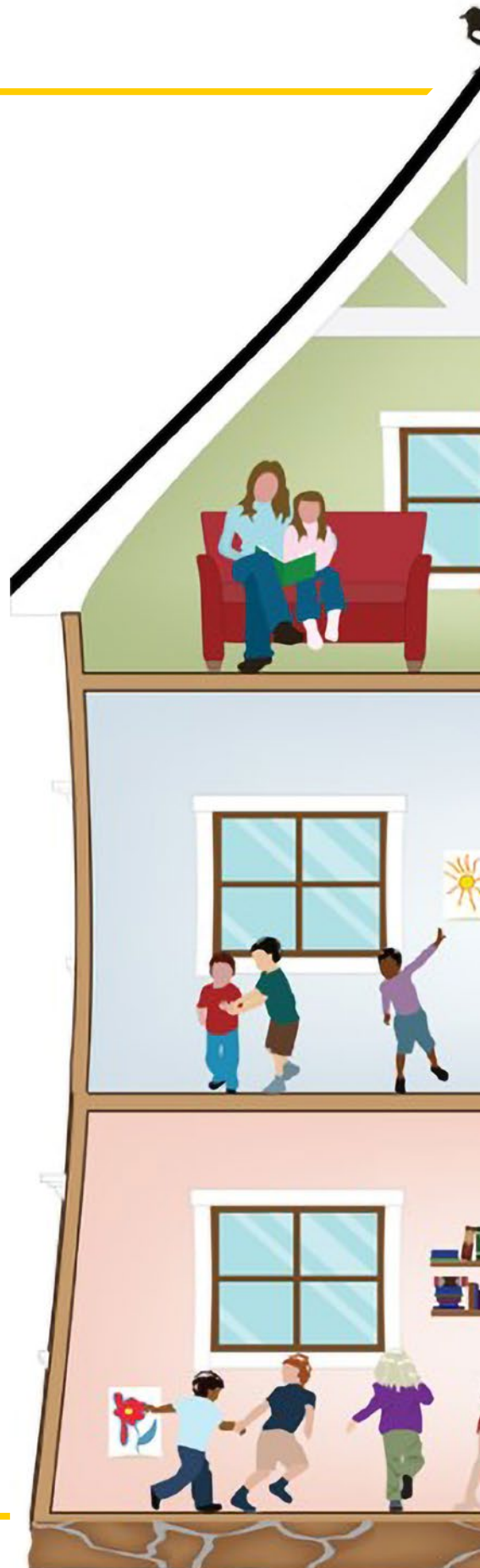
kinderen, jongeren en gezinnen met bijzondere behoeften,
met een verhoogd risico

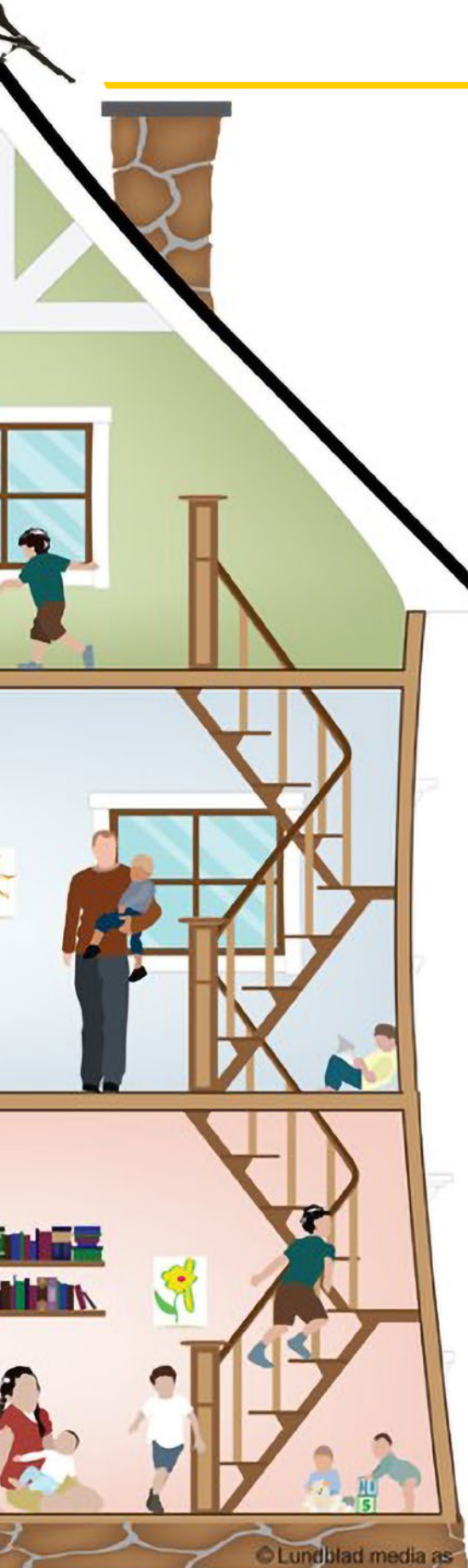
Eerste verdieping — **Selectieve initiatieven**

groepen van kinderen, jongeren en gezinnen
met een enigszins verhoogd risico

Benedenverdieping — **Universele initiatieven**

alle kinderen en jongeren met hun gezin

Het professionele fundament

Op de tweede verdieping wordt hulp geboden aan kinderen, jongeren en gezinnen met grote en complexe problemen. Deze groepen hebben ook gemeen dat ze behoefte hebben aan intensieve follow-up op lange termijn. Hier zal vaak een nauwe samenwerking nodig zijn tussen de professionele begeleiders van het gezinshuis, de gespecialiseerde gezondheidsdienst, de gemeentelijke psycholoog, de basisschool en de kleuterschool.

Op de eerste verdieping kunnen ouders en kinderen individuele begeleiding krijgen, maar er is ook een aanbod voor groepen gezinnen met gemeenschappelijke problemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om een aanbod rond slaapproblemen, teamwork-training of om groepen voor jonge moeders. Samen met de vaste professionele begeleiders van het gezinshuis kunnen ook begeleiders van de dienst voor kinder- en gezinswelzijn en de gemeentelijke psycholoog een bijdrage leveren.

Op de benedenverdieping bevindt zich het universele aanbod, zoals gezondheidsdiensten en zwangerschapszorg. Deze beide diensten zijn bij wet aan de gemeenten opgelegd. Ook de open kleuterschool bevindt zich op deze verdieping. Een van de doelstellingen is hier dat gezinnen de kans krijgen om hun sociale netwerk uit te breiden, terwijl ze ook baat hebben bij de interdisciplinaire samenwerking tussen de verschillende dienstverleners. Voorbereidende cursussen, begeleiding voor ouders, eerste-hulp-cursussen en baby-ontmoetingen kunnen bijvoorbeeld op de benedenverdieping worden aangeboden. Daar kunnen begeleiders ook vaststellen welke kinderen en ouders behoefte hebben aan meer begeleiding.

Huizen van het kind bundelen krachten en bouwen bruggen

**Wouter Beke, Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding**

Het is met veel trots dat ik de derde editie van het EXPOO-magazine mag afsluiten. Een magazine dat volledig in het teken staat van de Huizen van het Kind, een initiatief dat ik een warm hart toe draag.

Het "Huis van het Kind": kan een naam nog meer geborgenheid uitstralen? En geborgenheid, dat is precies wat je hier als gebruiker – als mama of papa – zal vinden. Waar je vroeger van hot naar her, werd gestuurd, kan je nu op één plaats terecht met al je vragen rond opgroeien en opvoeden. Dat is niet alleen een verbetering voor gezinnen die het erg druk hebben. Ook voor kwetsbare mensen is het een grote stap vooruit. Zij hebben nu maar één plek meer te vinden. Een plek die bovendien laagdrempelige ondersteuning garandeert. Op die manier sluiten we dus beter aan bij de nieuwe realiteit met nieuwe gezinsvormen en een toenemende diversiteit. En ook voor lokale overheden zijn de Huizen van het Kind een welkom beleidsinstrument om het lokale gezinsbeleid vorm te geven. Elke gemeente heeft zijn eigen identiteit. Dit lokale maatwerk is een echte troef.

Een van de eerste publieke optredens kort na m'n aantreden als minister was de opening van een Huis van het Kind. Ik kende de Huizen van het Kind natuurlijk vanuit mijn periode als burgemeester van m'n thuisstad, en zag daar al het grote potentieel. Als minister heb ik daar nu een nog breder en rijker zicht op.

Het is intussen (ruim) vijf jaar geleden dat het decreet preventieve gezinsondersteuning in werking is getreden. De Huizen van het Kind zijn het "vlaggenschip" van dit decreet. Op dit moment zijn er in bijna 300 gemeenten erkende en gesubsidieerde Huizen van het Kind, in allerlei soorten, vormen en maten. En in die Huizen worden – meer dan we hadden durven dromen – krachten gebundeld en bruggen gebouwd om (aanstaande) gezinnen met kinderen zo goed mogelijk te ondersteunen. De Huizen van het Kind staan op de kaart, dankzij de inzet van zo veel verschillende lokale, bovenlokale en Vlaamse partners en organisaties.

Het is voor mij een groot voordeel om op deze sterke fundamenteen verder te kunnen bouwen. Mijn ambitie is om de Huizen van het Kind verder op de kaart te zetten als uitvalbasis voor gezinnen voor alles wat met opgroeien en opvoeden heeft te maken. We zullen daarbij verder uitgaan van de kracht van de lokale verankering met het oog op lokaal maatwerk. Daarom zullen lokale besturen, als belangrijke partner voor een geïntegreerd gezinsbeleid, worden versterkt in hun regierol. Zo kunnen ze in een verrijkende samenwerking met de vele (vrije) initiatiefnemers en middenveldorganisaties de Huizen van het Kind in de toekomst meer slagkracht geven.

Het werk is nog niet af. Om de ambitie waar te maken zullen een aantal uitdagingen moeten worden overwonnen. Een eerste is het verder afbreken van muren. Om van de Huizen van het Kind een duurzaam verhaal te maken zullen we onze dienstverlening meer moeten integreren. Dat is wat de gezinnen terecht van ons verwachten. De samenwerkingsverbanden zijn zeer breed en bestrijken vele levensdomeinen, er zijn al veel goede praktijken en ik geloof er sterk in dat we nog vooruitgang kunnen boeken.

Een tweede uitdaging is het sterker betrekken van de hardere sectoren, zoals wonen en werken. Het is net door materiële en immateriële ondersteuning te verbinden dat we voor tal van (kwetsbare) gezinnen een fundamenteel verschil kunnen maken.

Ten derde, en daar zijn we al op goede weg, moeten de Huizen van het Kind lokaal mee zorgen voor de nodige sociale cohesie. In de Huizen van het Kind komen gezinnen samen omdat ze met z'n allen iets delen, met name kinderen. Daarin zit een enorm potentieel om verbinding te maken tussen ouders onder elkaar en tussen ouders en kinderen. Het is daar, waar de gezinnen samenkomen en elkaar ontmoeten, dat we echt kunnen bouwen aan een warm Vlaanderen. De Huizen van het Kind spelen daar een cruciale rol in.

Samen de Huizen van het Kind verder uitbouwen om nog meer gezinnen nog beter te ondersteunen, in de gemeenten, in de buurten, waar ze wonen, werken en leven. Daar wil ik mij met veel enthousiasme voor engageren.

*Wouter Appeltans

Kom kennis maken en halen

EXPOO is het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning en maakt deel uit van **Opgroeien**.

EXPOO bouwt mee aan een positieve leefomgeving waar het voor kinderen en jongeren goed is om op te groeien.

Door samen in een open netwerk kennis en expertise te verzamelen, te ontwikkelen en te verspreiden, wil **EXPOO** mensen en organisaties inspireren, ondersteunen en verbinden.

EXPOO Hallepoortlaan 27
1060 Brussel

info@expoo.be
expoo.be

Vind ons ook op:

